

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ
УКРАЇНИ

КАФЕДРА ІСТОРІЇ ТА ТЕОРІЇ ОЛІМПІЙСЬКОГО СПОРТУ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра
за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт
за освітньою програмою «Олімпійський спорт і освіта»

на тему: **«РОЗВИТОК БЕЙСБОЛУ В ЄВРОПІ ТА УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

здобувача вищої освіти
другого (магістерського) рівня,
групи 2М5-ОС1
Полулях Іллі Васильовича

Науковий керівник: Єременко О. А.,
к.фіз.вих., доцент

Рецензент: Шутова С.Є.,
к.фіз.вих., доцент

Рекомендовано до захисту на засіданні
кафедри (протокол № 5 від 12.01.2024)
Завідувач кафедри: Радченко Л.О.
д. фіз. вих., доцент

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	.....	4
Розділ 1	ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ БЕЙСБОЛУ В СВІТІ	7
1.1.	Походження бейсболу як гри	7
1.2.	Розвиток бейсболу в провідних країнах світу	17
1.3.	Бейсбол в Нідерландах	19
1.4.	Бейсбол в Німеччині	26
1.5.	Бейсбол в Італії	35
1.6.	Бейсбол в Чехії	38
	Висновки до розділу 1	40
Розділ 2	МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ	41
2.1.	Методи досліджень	41
2.2.	Організація досліджень	43
Розділ 3	РОЗВИТОК БЕЙСБОЛУ В УКРАЇНІ	46
3.1.	Напрямки розвитку бейсболу в Україні	46
3.1.1.	Розвиток бейсболу в Києві	47
3.1.2.	Розвиток бейсболу в Одесі	48
3.1.3.	Розвиток бейсболу в Сімферополі	50
3.1.4.	Розвиток бейсболу в Кропивницькому	51
3.1.5.	Розвиток бейсболу в Харкові	55
3.1.6.	Розвиток бейсболу в м. Рівному	56
3.2.	Аналіз виступів збірних України на Чемпіонатах Європи ...	58
3.3.	Порівняння стану розвитку бейсболу в Україні відносно Нідерландів, Німеччини, Італії, Чехії	63
	Висновки до розділу 3	69
Розділ 4	ПРОБЛЕМИ БЕЙСБОЛУ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХНЬОГО ВИРІШЕННЯ	70
4.1.	Аналіз розвитку бейсболу в Україні	70
4.2.	Проблема формування резерву	73

4.3. Шляхи вирішення проблеми потреби бейсбольних споруд в Україні	75
4.4. Вирішення проблеми кадрів	81
4.5. Шляхи покращення рівня професійності тренерського складу	82
4.6. Подолання проблеми інформаційного висвітлення бейсбольних ігор всіх рівнів	85
Висновки до розділу 4	88
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	89
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	95
ДОДАТКИ	101

ВСТУП

Актуальність. Сьому позицію в десятці найпопулярніших і найрозповсюдженіших видів спорту на планеті займає бейсбол. В нього грають близько 300 мільйонів спортсменів з різних країн світу. Сучасний світовий рівень спортивних досягнень у бейсболі надзвичайно високий і має явну тенденцію до подальшого зростання технічної й тактичної майстерності спортсменів, які займаються цим видом спорту.

Бейсбол – видовищний ігровий вид спорту, що приваблює все більше гравців. За останні десять років бейсбольна галузь розвивалася переважно за рахунок оптимізації та мобілізації організаційних, управлінських та інфраструктурних внутрішніх ресурсів. Помітне зростання кількості команд, що спроможні конкурувати з лідерами світового бейсболу та претендувати на провідні позиції з боку Європейського бейсболу [31].

Бейсбол посідає ключове місце в програмі Олімпійських ігор, тому добитися участі в Олімпіадах, завоювати нагороди Ігор престижно для будь-якої країни.

Основні умови залучення спортсменів-початківців і вболівальників у ігрові види спорту – це високий рівень розвитку національних збірних, достойні підсумки їхніх виступів у провідних турнірах. Також велике значення має рівень майстерності клубних команд, що визначає інтерес до національних чемпіонатів і щодо участі клубів у міжнародних змаганнях.

Потужним фактором, який визначає ставлення вболівальників і спортсменів до бейсболу, має бути культура виду, що охоплює усі види інформації про цей різновид спортивних ігор з м'ячем – від соцмереж та ЗМІ до детальних довідкових видань.

На жаль, рівень культури бейсболу в Україні в останні десятиліття доволі низький. В США та провідних європейських країнах, що мають високі досягнення у бейсболі (Німеччина, Нідерланди, Італія, Чехія) можна спостерігати засилля різноманітних бейсбольних підручників та довідкових

видань, коли як в Україні відсутня основна методична база з даного виду спорту.

Український бейсбол заслуговує на увагу: адже з 1986 року (року зародження бейсболу у СРСР) він пройшов тернистий шлях становлення.

На жаль, на сьогодні довідкові видання в Україні не випускаються, дослідження перспективи розвитку бейсболу ґрунтовно не ведуться. Тому досвід різних країн Європи, особливо Італії, Нідерландів, Німеччини, Чехії щодо питання активного розвитку бейсболу в системі національного спорту є доволі актуальним і востребуваним на теренах України.

Об'єкт дослідження – бейсбол, як вид в системі спорту.

Предмет дослідження – система роботи та стан розвитку бейсболу в Європі та Україні.

Мета дослідження – виявити в системах розвитку бейсболу країн Європи актуальні напрямки для удосконалення і виведення на достойний рівень української системи роботи в такому виді спорту, як бейсбол.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Роботу виконано відповідно до Плану Науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021-2025 рр. за темою 2.5. «Структура і зміст багаторічної підготовки спортсменів в сучасних умовах розвитку спорту», державний реєстраційний номер 0121U108197, керівник теми – д.фіз.вих., професор Козлова О. К.

Завдання дослідження:

1. ознайомитися з історією розвитку бейсболу від моменту формування до XXI століття;
2. виявити та проаналізувати особливості розвитку бейсболу в країнах Європи та в Україні;
3. визначити пріоритетні напрямки роботи щодо виведення українського бейсболу на конкурентний рівень у світовому спорті.

Методи дослідження.

Для вирішення поставлених завдань дипломної роботи використовувалися наступні методи дослідження:

- аналіз інформаційних джерел;
- вивчення та узагальнення багаторічного досвіду провідних спортивних практик;
- інтерв'ювання тренерів-бейсболістів;
- математично-статистичні методи.

Практичне значення даної роботи полягає у тому, що результати, отримані у дослідженнях розширюють можливості впровадження методів та прийомів для формування високої технічної підготовленості українських бейсболістів шляхом підвищення їхньої спортивної майстерності.

Наукова новизна даної роботи полягає у тому, що вперше було проведено порівняння етапів розвитку українського бейсболу із станом сформованості бейсболу в Нідерландах, Італії, Німеччині, Чехії.

Структура роботи. Дослідження складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел інформації та додатків. Робота містить 7 таблиць, 4 рисунки. Основний зміст роботи складає 97 сторінок. Список джерел інформації нараховує 63 найменування.

РОЗДІЛ 1. ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ БЕЙСБОЛУ В СВІТІ

1.1. Походження бейсболу як гри

Точно відслідкувати розвиток бейсболу із старовинних ігор з битою і м'ячем важко. Французький рукопис 1344 року містить ілюстрацію, на якій зображені священики, що грають у гру, можливо, *la soule*, яка дуже схожа на бейсбол. Інші старі французькі ігри, такі, як *théque*, *la balle au bâton* і *la balle empoisonée* також мають деяку схожість з бейсболом. Дослідники дійшли згоди, що сучасний бейсбол розвинувся у Північній Америці із старішої гри раундерз, популярної у Великій Британії та Ірландії. Проте Девід Блок у праці «Бейсбол у часи, коли про нього не знали: Пошук коренів гри» (англ.) (*Baseball Before We Knew It: A Search for the Roots of the Game*) (2005) припускає, що гра виникла в Англії, і це підтверджують історичні свідчення. Блок стверджує, що раундерз і ранній бейсбол насправді були регіональними версіями однієї гри і що безпосередніми попередниками бейсболу були англійські ігри стулбол і тат-бол. Довгий час вважали, що крикет також походить від цих ігор, але виявлені у 2009 році свідчення вказують на те, що крикет міг бути завезений до Англії з Фландрії [34-36, 56].

Найраніше відома згадка про бейсбол міститься у дитячій книжці 1744 року, виданій в Англії, – «*A Little Pretty Pocket-Book*» (аналог букваря). У ній наведено римований опис «бейсболу» і зображено поле, яке нагадує сучасне, але є трикутним, а не чотирикутним, і має стійки замість вкопаних у ґрунт баз. Девід Блок знайшов перший запис про гру під назвою «Басс-бол» ((англ.) *Bass-Ball*) у Суррей у 1749 році. Англійський юрист Вільям Брей зробив запис про гру в бейсбол у 1755 році у Гілфорді, графство Суррей. Цю ранню форму гри привезли до Канади англійські іммігранти. Раундерз також була привезена до США канадцями британського та ірландського походження. Перша згадка про бейсбол у США датована 1791 роком. Це було розпорядження міської влади міста Піттсфілд (Массачусетс), яким заборонялося грати в гру біля нового

міського дому молитви. У 1796 році гра вже була досить відомою, оскільки вона згадується в німецькому шкільному підручнику серед інших популярних розваг. Автор описує «*englische Base-ball*» як змагання між двома командами, у якому «відбивач має три спроби відбити м'яч, знаходячись в домі». Щоб вивести суперника з гри, достатньо було одного аути [44].

Станом на початок 1830-х років є повідомлення про ряд різних ігор з битою та м'ячем без чітких правил, у які грали в Північній Америці і які визнаються ранніми формами бейсболу. Місцеві жителі часто називали ці ігри «таун-бол» (тобто, міський м'яч), хоча також вживалися назви «раунд-бол» і бейсбол. Один з найбільш ранніх прикладів гри, який був описаний детально одним із очевидців (щоправда, через п'ятдесят років у листі в газету «Спортінг Лайф»), відбувся у Бічвіллі (Онтаріо) у 1838 році. Описана гра була багато в чому подібна до бейсболу, але мала також значні відмінності: п'ять баз (або *base*), відстань від першої бази до дому – лише 5,5 м; дозволялося ловити відбитий бетером м'яч після відскоку.

Згадки про бейсбол історики знайшли у щоденниках офіцерів – учасників війни за незалежність Сполучених Штатів Америки. З цих щоденників видно, що вже наприкінці XVIII століття американські солдати в перервах між боями захоплювалися грою, обов'язковими атрибутами якої були м'яч та битка. А на початку XIX століття майбутній відомий державний діяч, член Верховного суду США Аверелл Уенделхолмс, в той час студент Прістонського університету, писав батькам, що у них в університеті адміністрація переслідує прихильників бейсболу, оскільки захоплення цією грою погано впливає на навчання. З інших описів виходить, що бейсбол з'явився на східній окраїні Нью-Йорку і що його витоки – у схожих іграх із м'ячем та биткою, які ще раніше були популярні у різних частинах Європи.

Довгий час вважався правдивим «Міф про Даблдея» – історія про те, що Абнер Даблдей винайшов бейсбол у 1839 році у Куперстауні (Нью-Йорк). З часом історики бейсболу викрили та розвінчали цю легенду, довівши, що така людина не тільки коли-небудь грала у бейсбол, а й взагалі проживала у

Куперстауні до Громадянської війни у Сполучених Штатах в середині ХІХ століття.

Зате не викликає сумнівів той факт, що у 1845 році з'явилися перші постійні бейсбольні команди у Нью-Йорку, Філадельфії та Бостоні. Спочатку бейсболом захоплювалися переважно джентльмени, які мали багато вільного часу. Тому команди представляли закриті аристократичні клуби. Членом одного з цих клубів («Knickerbockers») був містер Олександр Картрайт (Додаток А), землемір та спортсмен-любитель [44].

Настав момент, коли клубам з різних міст захотілося помірятися силами. Але в кожному місті існував власний варіант бейсболу, що викликало численні суперечки між гравцями. І тому одного разу містер Картрайт замислив зібрати все найкраще з різних бейсбольних шкіл і створити єдині правила гри. Він увів сучасну розмітку поля, розподіл ролей у команді і багато іншого. Картрайт завершив свою працю у 1845 році і ці правила згодом були визнані й іншими бейсбольними клубами.

Так звані «Нікербокерзські правила», укладені Картрайтом, забороняли поширену в той час практику вибивати ранера, влучивши по ньому м'ячем. Таким чином правила посприяли використанню меншого і твердішого м'яча. Вони були більш наближені до сучасної гри, хоча і далі, наприклад, відбивальник вибував, якщо м'яч було спіймано після одного відскоку, дозволялася тільки подача знизу. 19 червня 1846, відбувся перший матч за правилами Картрайта. Хоча, за деякими даними, «Нью-Йорк Нікербокерз» грали ще в 1845 році, матч, який на даний час вважається першим офіційно зареєстрованим бейсбольним матчем в історії США відбувся 19 червня 1846 року в місті Гобокен, Нью-Джерсі: «New York Nine» переміг «Нікербокерз» 23-1, у чотирьох інінгах. Нікербокерзські правила стали основою для розвитку сучасних правил протягом другої половини століття [9].

Джентльмени грали по-джентльменськи: у піджаках та брюках, з достоїнством, стримуючи азартні окрики. Таких самих бездоганних манер

вони вимагали й від глядачів. Про грошові винагороди за гру не могло бути й мови – джентльмен вважав би це особистою образою.

Але потроху бейсбол із розваги аристократів став перетворюватися у масове видовище. Матчі між командами з різних міст збирали тисячі вболівальників. Деякі з них заходилися робити ставки на бейсболістів, як на коней, і згодом на трибунах з'явилися перші букмейкери. Джентльмени намагалися протестувати, але безрезультатно.

Історію розвитку бейсболу поділяють на 3 періоди:

- 1) 1830 - 1845рр. – виникнення;
- 2) 1845 -1869 рр. – формування і розвиток;
- 3) 1869 - 2018 рр. – функціонування в якості бізнесу.

Після 1850 року така гра як бейсбол, зацікавила дуже багато людей у Великому Нью-Йорку. Вже 1856 року бейсбол згадувався у місцевій пресі як «головна національна гра» або «головна національна розвага». Через один рік шістнадцять клубів з Нью-Йорку створили перший орган управління під назвою «Національна асоціація гравців бейсболу». А у 1858 році, в одному з районів міста – Квінсі, пройшли перші матчі з бейсболу, де з глядачів почали брати плату. Участь у даних матчах приймали усі бруклінські зірки (гравці з команд «Екфорд Бруклін», «Бруклін Атлантик», «Putnams» і «Ексельсіор Бруклін»), а також усі мангеттенські зірки (гравці команд «Empire», «Нью-Йорк Нікебокерз», «Eagles» і «Gothams»). Саме ці ігри прийнято вважати першими матчами з бейсболу усіх зірок [23].

На початку 1863 року організацією було скасовано правило, згідно з яким можна було вивести бетера з гри, упіймавши після відскоку м'яч, котрий він відбив за правилами. У 1867 році організацією було категорично заборонено приймати участь у матчах афроамериканцям. Комерційний потенціал бейсболу почав рости: у 1869 році з'явився перший з професійних бейсбольних клубів – «Цинциннаті Ред Стокінгз» (Додаток Б), який жодного разу не програв на протязі цього року як любительським, так і напівпрофесійним командам. Перша національна ліга – (NAPBBP англ.)

Національна асоціація професійних бейсболістів, функціонувала на протязі 4-х років (1871-1875). Вища ліга бейсболу була позбавлена права надавати NABBP статус вищої ліги.

Через два роки, у 1876 році, розпочала свою діяльність Національна ліга, у котрої була набагато краща організаційна структура. Було створено та призупинено діяльність декотрих інших ліг. Безпосередньо в одній з них – Американській асоціації у 1884 році довелося грати афроамериканцю Мозесу Вокеру. Через отримання травми Вокер вже не міг грати у вищій лізі, а після 1890 року, через неписаний договір у бейсболі встановили спеціальний «кольоровий бар'єр», через який гравці з темним кольором шкіри не допускалися до професійної ліги (вищої і нижчої), якими володіли білі. Почали створюватися професійні ліги для афроамериканців, наприклад Negro baseball league, та вони досить швидко припинили свою діяльність [23].

Правила ж постійно змінювалися – у 1884 році стало дозволено подачу зверху, а через 3 роки винайшли софтбол, який на той час називали «бейсбол в залі», який був зимовою версією цієї популярної гри. У 1893 році діяли практично всі сучасні правила бейсболу, останню суттєву зміну запровадили у 1901 році – м'яч, котрий було відбито не за правилами (foul ball англ.), прирівняли до страйку. У тому ж 1901 році, завдяки процесу реорганізації, який мав відношення до нижчої Західної ліги, утворилась нова Американська ліга, ставши першим успішним конкурентом Національної ліги. Згодом ці ліги, у кожній з яких було по 8 команд, стали вести поміж собою запеклу боротьбу за найуспішніших гравців, досить часто ліги не зважали на контракти одна одної, а також постійно знаходились в судових тяжбах.

Через деякий час сторони вирішили примиритися, а у 1903 році між ними була укладена Національна угода. Даний документ на юридичному рівні затвердив відносини між вищезгаданими лігами, а ще відносини цих ліг з такою організацією як «Національна асоціація гравців бейсболу», яка представляла основну частину професійних нижчих бейсбольних ліг. У тому ж році перший раз була проведена Світова серія, у якій приймали участь

чемпіони з двох ліг незважаючи на те, що конкретних правил проведення такого виду матчів ліга на той час ще не прийняла: команда «Бостон Американз» з Американської ліги перемогла «Піттсбург Пайретс», яка входила до Національної ліги. У наступному році серія не проводилась, так як чемпіоном Національної ліги, командою «Нью-Йорк Джаєнтс» статус Американської ліги, а також її чемпіона так і не було визнано. У 1905 році «Нью-Йорк Джаєнтс» знову стають чемпіонами Національної ліги, через що керівництво команди змушене було піти на поступки, що дозволило започаткувати Світову серію як постійне змагання, котре проводиться за звання чемпіона Вищої ліги щороку.

Враховуючи те, що професійний бейсбол почав приносити все більше прибутків, гравці досить часто почали скаржитися на власників команд через повний контроль і нечесний розподіл отриманих прибутків. На протязі перших десятиліть після утворення Вищих ліг, гравцями з різних команд систематично робились спроби розпочати страйк, які частіше за все припинялись, коли їм починали погрожувати звільненням. Надзвичайно суворі умови бейсбольних контрактів, котрими гравець «прив'язувався» до команди навіть після того, коли контракт закінчувався, допомагали власникам постійно контролювати всіх гравців. Після проведення у 1919 році Світової серії виник гучний скандал, причиною якого стало те, що команда «Чикаго Вайт Сокс», гравці якої дуже неприязно відносились до свого скупого власника та повіривши обіцянкам солідних виплат від шахраїв, свідомо вирішили програти серію (даний скандал увійшов у історію під назвою «Скандал чорних носків»). Ця ситуація стала причиною виникнення нової бейсбольної Національної комісії, яка допомогла зблизитись цим 2-м лігам. У 1920 році відбулось обрання першого комісара для Вищої ліги бейсболу, ним став Кенесо Маунтін Лендіс. Також у 1920 році розпочала свою роботу Негритянська національна ліга, яка стала першою з значимих негритянських ліг і діяла аж до 1931 року [24].

Матчі з бейсболу на початку ХХ століття були не такими результативними, як сьогодні, з невеликою кількістю хоум-ранів. Суттєве

домінування у грі мали силові пітчери, а команди у своїй грі дотримувалися стратегії «inside baseball». Даний період називається «ера мертвого м'яча» (dead-ball era англ.), яка підійшла до свого завершення у 1920-х роках, після того як в правила було внесено декілька змін. Встановили суворі норми щодо матеріалу, форми і розміру бейсбольного м'яча. Згідно з новим правилом, на офіційному рівні заборонялась будь-яка зміна параметрів м'яча при подачі (зволоження або збільшення ваги за допомогою сторонніх речовин) після загибелі Роя Чепмена, який помер після влучання у голову м'яча під час подачі. Дане правило і поява інноваційних матеріалів після Першої світової війни стали причиною того, що м'яч почав летіти після відбивання на багато далі. Це було перевагою для хітерів. Не рідко спорудження на стадіонах додаткових місць ставало причиною того, що паркан бейсбольного поля переносився ближче до самого майданчику, через що набагато частіше почали ставатись хоум-рани.

Характер бейсболу назавжди змінився після появи такого легендарного гравця як Бейб Рут (Додаток В), який став першим силовим хітером у новій ері. Клуб «Нью-Йорк Янкіз», де Рутом було встановлено більшість рекордів з відбивання – заробив собі на цьому репутацію найуспішнішої команди у Вищій лізі. У 1920-х – 1930-х роках директор клубу розпочав займатись інвестуванням капіталу у деякі з клубів нижчої ліги, створивши тоді першу «систему ферм». Нову Негритянську Національну лігу створили у 1933 році, у 1937 вона була об'єднана з Негритянською Американською лігою. Через два роки у Пенсильванії розпочала свою роботу Мала ліга бейсболу, котра відповідала за організацію дитячих бейсбольних ліг у Сполучених Штатах Америки до початку 1950-х років [23].

Через активну участь Сполучених Штатів у Другій світовій війні, велика кількість гравців була вимушена залишити лігу, для проходження військової служби. Через цю причину розпалася велика кількість команд, які входили до нижчих ліг, а через деякий проміжок часу з такою загрозою стикнулася і вища ліга. Для максимального підтримування уваги публіки до бейсболу, власник

команди «Чикаго Кабс» вирішив створити нову професійну лігу, де гравцями були виключно жінки – Всеамериканську жіночу професійну лігу, котра проіснувала на протязі 11 років (1943-1954). У 1947 році було проведено першу Студентську Світову серію, а ще розпочала діяти молодіжна програма Ліги Бейба Рута. Саме дана програма незабаром стала ще однією дуже важливою організацією у дитячому бейсболі.

У 1946 році з'явилась перша велика «тріщина» у «кольоровому бар'єрі», через який темношкірим гравцям не можна було грати разом з білими у професіональному бейсболі. Команда «Бруклін Доджерс», яка грала в національній лізі, в особі генерального менеджера Бранча Рікі підписала контракт з Джекі Робінсоном, який розпочав свою гру у Монреалі у неосновному складі. Вже через рік Джекі Робінсону вдалося знищити «кольоровий бар'єр», котрий існував у Вищій лізі, коли розпочав грати у основному складі команди. У тому ж 1947 році, Леррі Добі почав грати за команду «Клівленд Індіанз» у Американській лізі [23].

Відвідуваність матчів з бейсболу почала суттєво зменшуватись через значну конкуренцію з телебаченням і футболом. І хоч вищі ліги зуміли покращити свій стан і відвідуваність матчів, нижчі не змогли втриматися на плаву і відбулося вимушене розформування сотень аматорських і напівпрофесійних бейсбольних команд. Інтеграція темношкірих гравців йшла досить повільно, станом на 1953 рік лише у 6 з 16 бейсбольних команд були у складі темношкірі гравці. Однак, вже у 1960 році повністю було припинено діяльність останньої негритянської ліги, так як дякуючи інтеграції всі найкращі гравці мали можливість грати у ВЛБ. Дякуючи декільком переміщенням і розширенням, на Заході США почали з'являтися команди, котрі грали у Вищій лізі. Кожна ліга відтепер налічувала по 10 команд, а з 1961 року сезон було збільшено до 162 матчів.

Американська Major League Baseball складається з двох практично незалежних ліг – Американської та Національної. Кожна з яких у свою чергу ділиться на три дивізіони – Схід, Центр та Захід. Видима оку відмінність між

лігами лише одна – в Національній лізі притримуються давніх традицій бейсболу і пітчер виходить на відбивання так само, як й інші гравці. Американська ліга у 1973 році для більшої видовищності бейсболу замість пітчера у лінійці беттерів випускає призначеного хіттера, у завдання якого входить лише відбивати, а на поле він не виходить. Сіль у тому, що робота пітчера полягає у киданні м'яча, оскільки відбивають вони зазвичай слабо. Тому матчі Американської Ліги набагато видовищніші для «пересічного вболівальника», зате Національна Ліга більше уваги надає тактиці гри [24].

І все ж Ліги не цілком незалежні, тому що у 1997 році для більшого інтересу вболівальників прийняли правило про так звані Interleague play і тепер кожна команда з 162 матчів у регулярному сезоні 15-18 матчів проводить проти команд з іншої ліги. Такий крок пов'язаний з тим, що у лігах нерівна кількість команд – в АЛ 14, у НЛ 16.

Після завершення регулярного сезону починається плей-офф. До плей-оффу входять 4 команди з кожної ліги – 3 переможці дивізіонів і команда, яка отримує Wild Card, тобто має більшу кількість перемог, аніж інші, виключаючи переможців дивізіонів. Плей-офф проходить також у межах ліг.

Апогеєм бейсбольного сезону є Світові Серії, у яких визначають світових чемпіонів (звучить високопарно, але насправді навряд чи яка інша команда з іншої країни може скласти конкуренцію команді MLB) переможці Американської та Національної Ліг (серія триває до чотирьох перемог).

Структура нижчих професійних ліг (Minor leagues) в США практично цілком залежна від команд MLB. Кожна команда MLB має декілька дочірніх команд. Рівні в порядку зменшення – клас AAA, клас AA, клас A (ділиться на клас A-Advanced, власне клас A и Short-Season A, в якому грають скорочений сезон), R (rookie – новачки, ділиться на клас Rookie-Advanced та власне Rookie). Існують також Незалежні Ліги, команди які ніяк не зв'язані з командами MLB, та Позасезонні ліги, в яких ігри граються поза сезоном MLB. Такі ліги часто використовуються клубами MLB, щоб дати практику молодим

талантам, які протягом сезону не змогли відіграти достатньо матчів через травми чи інші фактори [57].

Професійні клуби США мають такий напрямок пошуку перспективних гравців, як скаутський рух. Скаути відвідують всі великі змагання в світі, чемпіонати континентів серед дорослих та старших юнаків (кадети, юніори, молодь). Вони вишукують переважно талановитих пітчерів, які в майбутньому можуть потрапити в якості гравців до клубів Major League. Проводяться також відбіркові табори та тестові випробування – так звані *trey out*, метою яких є також пошук перспективних гравців для Major League.

США є засновником всесвітньої програми Little League (Мала Ліга). Мала Ліга Бейсболу заснована у 1939 році. Є найбільшою у світі молодіжною спортивною програмою з мільйонами гравців та більш, як одного мільйона дорослих волонтерів у кожному штаті США. Вона охоплює більше 80 країн, не враховуючи США. Протягом 80 років свого існування Мала Ліга задіяла понад 40 мільйонів заслужених діячів, у тому числі державних чиновників, спортсменів-професіоналів, митців та інших впливових членів суспільства.

Умовами створення окремої Малої Ліги є:

- Команди цієї Ліги повинні знаходитись в одному мікрорайоні з населенням не більше 20 тисяч жителів;
- Мала Ліга має бути зареєстрована у Головному управлінні, що знаходиться в місті Вільямспорт (штат Пенсильванія).

В середині Малої Ліги проходять ігри між командами. Далі команда приймає участь у Чемпіонаті країни. Після перемоги – у Чемпіонаті регіону (для України це Європейський регіон з штаб-квартирою і центром м. Кутно, Польща). Переможець цього етапу приймає участь у World Series (Чемпіонаті світу Малих Ліг, США). Щороку проводяться 7 таких Чемпіонатів з різних вікових категорій.

Головне управління піклується про розвиток цієї програми. Так створено 5 регіональних центрів на території США, стільки ж по усьому світі. Головне

управління надає допомогу інвентарем, методичною літературою країнам, у яких бейсбол знаходиться на стадії розвитку.

1.2. Розвиток бейсболу в провідних країнах світу

Бейсбол також дуже популярний у багатьох країнах світу на всіх континентах. Міжнародна федерація бейсболу (IBAF) заснована у 1938 році і об'єднує 124 національні федерації.

У 1986 році бейсбол (чоловіча дисципліна) був включений, поруч із софтболом (жіноча дисципліна), до програми Олімпійських ігор. Найбільших успіхів у олімпійському та світовому бейсболі досягли Куба, Корея, США, Японія, Тайвань, Канада, Панама, Австралія, Голландія, Італія. Все більш популярним бейсбол стає в Європі: велика увага будівництву бейсбольних стадіонів приділяється в Чехії, Німеччині та інших країнах [7].

На жаль, бейсбол, як і софтбол, був виведений з програми Олімпійських ігор 2012 та 2016 років, що дуже вплинуло на розвиток бейсболу в цей період.

6 серпня 2016 року було офіційно оголошено про повернення бейсболу до програми Олімпійських Ігор у Токіо в 2020 році, що дає великі перспективи для розвитку бейсболу в наступні роки.

Основні міжнародні змагання по бейсболу серед чоловічих команд:

- 1) Олімпійські ігри;
- 2) Чемпіонат Світу з бейсболу;
- 3) Чемпіонат Європи з бейсболу.

Історія бейсболу в Канаді тісно пов'язана з розвитком цього спорту у США. Команди з Канади грали у професійній вищій лізі разом з командами зі США ще у 1877 році. Сьогодні одна команда – «Торонто Блю Джейс» – є учасником ВЛБ (до 2004 року було дві).

Першу офіційну бейсбольну лігу за межами США і Канади було створено на Кубі у 1878 році. Куба зберігає багаті бейсбольні традиції і її національна збірна була однією з найсильніших у світі після запровадження

міжнародних турнірів у 1930-х роках. У 1912 році перший чемпіонат країни проведено у Домініканській республіці. У період між світовими війнами були створені бейсбольні турніри та ліги у Нідерландах (1922), Австралії (1934), Японії (1936), Мексиці (1937) і Пуерто-Рико (1938). Японська ліга Nippon Professional Baseball, що складається з двох ліг – Центральної і Тихоокеанської, – вважається найсильнішим професіональним змаганням за межами Сполучених Штатів. В Японії також є система професіональних нижчих ліг, як і США, проте набагато менша – кожна команда має лише один фарм-клуб, тоді як команди ВЛБ мають по чотири-п'ять [9].

Після Другої світової війни професіональні ліги створені у багатьох країнах Латинської Америки. Найбільш відомими з них були ліги у Венесуелі та Домініканській республіці. З початку 1970-х років щороку проводиться Карибська серія, у якій змагаються чемпіони бейсбольних ліг Домініканської республіки, Мексики, Пуерто-Рико, Венесуели та Куби (приєдналася 2014 року). В Азії професіональні бейсбольні ліги є у Кореї (з 1982 року), Тайвані (з 1990 року) і Китаї (з 2003 року).

Професіональні бейсбольні ліги існують також у багатьох європейських країнах. Найбільш успішними з них є ліги у Нідерландах та Італії. Проте інтерес до бейсболу в Європі та Австралії є набагато меншим у порівнянні навіть з Азією та Латинською Америкою. У Європі існує Європейська конфедерація бейсболу (створена 1953 року), яка організовує змагання між клубами з різних країн та між національними збірними.

На міжнародному рівні організацією бейсбольних змагань займається Всесвітня конфедерація бейсболу і софтболу (WBSC). Вона створена у 2013 році шляхом об'єднання Міжнародної федерації бейсболу (IBAF, існувала з 1938 року) та Міжнародної федерації софтболу. Станом на 2017 рік членами WBSC є бейсбольні та софтбольні федерації 142 країн. З 1938 по 2011 рік проводився Чемпіонат світу з бейсболу. Двома головними турнірами під егідою WBSC є Світова класика бейсболу (проводиться раз на 4 роки) і Прем'єр-12 (раз на чотири роки, починаючи з 2015).

У вересні 1986 року МОК включив бейсбол і софтбол у програму літніх олімпійських ігор. 8 липня 2005 на 117-ій сесії МОК в Сінгапурі бейсбол і софтбол були виключені зі списку олімпійських видів спорту як через недостатню популярність в більшості країн-членів МОК, так і через розбіжності між МОК і Вищою лігою бейсболу США, яка відмовилася переносити свої змагання на час проведення Олімпійських ігор. У серпні 2016 року МОК схвалив проведення змагань з бейсболу на Олімпійських іграх 2020 року в Токіо [23].

1.3. Бейсбол і Нідерландах

В Іспанії гру називають *beisbol*, у Швеції – *baseboll*, у Голландії - *honkbal*.

Бейсбол досяг у Голландії серйозного рівня з певних причин. На ранньому етапі гра була серйозно прийнята місцевим спортивним істеблішментом. Крім того, Голландські Антильські острови та Аруба, що входять до складу Королівства Нідерланди і розташовані неподалік відомої бейсбольними традиціями Венесуели, стали важливим ресурсом для комплектування голландських команд – як на клубному рівні, так і на національному. Ці гравці не тільки з ентузіазмом ставляться до гри, але і є відмінними атлетами, які ставлять бейсбол на перше місце – навіть вище за визнаного короля футболу. Організатори наполегливо залучали висококласних американських тренерів та закордонних суперників для розвитку. І, що особливо важливо для будь-якого непопулярного виду спорту, який намагається заслужити на повагу, голландські бейсбольні команди перемагали, і робили це часто [26].

Якщо поглянути на результати Нідерландів у порівнянні з їхніми європейськими суперниками, то очевидно, наскільки вони домінують на континенті. До 2007 року збірна Нідерландів провела 188 матчів у рамках чемпіонатів Європи. Їх загальний результат у цих іграх: 157 перемог та 31 поразка. А якщо виключити найближчого конкурента – Італію – їх результат

проти решти команд складе вражаючі 115 перемог при одній поразці. Сумарно голландці виграли двадцять європейських чемпіонатів [26].

У той час, як італійський бейсбол привертає більше уваги американських ЗМІ, саме голландці непомітно піднялися на той рівень, який дозволяє їм стабільно конкурувати із провідними бейсбольними державами світу. 2000 року в Сідней Нідерланди стали першою командою, яка обіграла на Олімпіадах уславлених кубинців. На Кубку світу 2005 року голландці завершили груповий турнір із сімома перемогами у восьми іграх, обігравши Канаду, Корею та Панаму. Потім вони розгромили Пуерто-Ріко 10:0 та посіли четверте місце серед вісімнадцяти команд. У 2006 році на престижному Міжконтинентальному кубку Голландія стала другою у групі, що включала команди Куби, Тайваню, Японії, Австралії та Південної Кореї. У фіналі голландці вели у рахунку 2:1 після шостого іннінгу, але у підсумку поступилися Кубі 3:6 в одинадцятому.

Доказом того, що ці результати були випадковими, стало четверте місце збірної Нідерландів на Кубку світу 2007 року, де вони вдруге у своїй історії обіграли кубинців. Голландський тріумф перервав серію із 32 перемог поспіль збірної Куби на цьому турнірі.

На відміну від більшості інших країн Європи, де цей вид спорту почали розвивати та просувати американці, у Голландії перше серйозне знайомство з бейсболом сталося завдяки справжньому голландцю. Хоча в бейсбол тут почали грати приблизно з 1905 року, він міцно влаштувався тут у 1910-х роках завдяки уродженцю Амстердама Яну Грасе. У цей період було засновано Амстердамську асоціацію фізичного виховання. Футбол уже був визнаний найкращим видом спорту для осені та зими, але правління асоціації дійшло висновку, що в літні місяці його необхідно чимось доповнити. Тут на сцену і вийшов Грасе, викладач англійської мови, який закохався у бейсбол під час поїздки у відпустку до США. Після повернення до Нідерландів, він запропонував гру як ідеальну літню розвагу. Ймовірно, допомогло і те, що Грасе відзначив схожість бейсболу із старовинною голландською грою *tripbal*,

у яку грали американські колоністи. Голландія, як і Англія, Польща, Німеччина та деякі інші країни, може претендувати на те, щоб називатися однією з прабатьківщин бейсболу. Така історична основа втішила правління асоціації, яка прийняла пропозицію Грасі [26].

За словами історика голландського бейсболу Марко Ствелара, один із інспекторів з питань освіти із захопленням відгукувався про гру, відзначаючи властиві їй «лицарство, мужність, впевненість у собі та точність розуму в поєднанні з недооціненою фізичною силою». Гра була схвалена з наступною резолюцією: «Бейсбол заслуговує на те, щоб стати літньою грою для тих, хто займається іншим спортом у зимову пору року».

Грас мав усі навички, щоб допомогти бейсболу стати на ноги. Він переклав правила гри з англійської мови і вигадав назву honkbal. При цьому, незважаючи на всі зусилля, при перекладі частина правил була втрачена. 1928 року газета Washington Post писала: «Він і група ентузіастів сіли вивчати бейсбол за правилами Сполдінга». Незважаючи на всі труднощі, в 1910 на маленькому полі поблизу однієї з головних пам'яток Амстердама – Рейксмузеума – пройшла перша гра. За рік правила були надруковані, після чого розпочалися офіційні матчі. З початку розвитку бейсболу допомогла підтримка з боку середнього класу. Першою організованою командою став Амстердамський бейсбольний клуб, який складався з бізнесменів, лікарів, інженерів, юристів та викладачів. Незабаром з'явилася й друга команда, яку сформували студенти.

Незважаючи на те, що ці команди не змогли втриматися на плаву, Грасе не здавався і 12 березня 1912 заснував Голландський бейсбольний союз. Через рік було сформовано два знакові клуби: «Квік Амстердам» та «Херкулес». «Квік», який розпочав свою діяльність 1 березня 1913 року, є найстарішим бейсбольним клубом Європи. Його засновник Еміль Блесінг згодом став найвизначнішим піонером бейсболу в Голландії. У 1914 році він був обраний президентом Голландської бейсбольної асоціації та виявив себе як організатор та місіонер гри. Він їздив країною, читав лекції про гру, влаштовував виставки

та проводив заняття для майбутніх суддів. Він також багато років тренував своїх підопічних у клубі. Показово, що трохи більше, ніж через десять років після заснування «Квіка», 1925 року, він запровадив тренування у залі. Блесінг використав їх для підвищення витривалості гравців за допомогою бігових вправ. За словами Стовелара, Блесінг та інші керівники команди вирішили, що завдяки інтенсивним заняттям гравці придбають «залізні м'язи, сильні бруньки та швидкість молодого цапа».

Але ще до того, як ця стратегія Блесінга отримала втілення, у роки Першої світової війни голландські любителі бейсболу вперше познайомилися з північноамериканськими гравцями. Солдати зі США та Канади організували Бельгійсько-голландську лігу. До неї увійшли команди з Роттердама та Гааги. Перемога в результаті дісталася команді з Брюсселя, але американці відзначили вміння і бельгійців, і голландців.

Після війни бейсбол міцно зайняв своє місце на спортивній сцені. Ключова причина, через яку він отримав таке визнання в тому, що два найвідоміші футбольні клуби країни – амстердамські «Аякс» і «Блау-Віт» – вирішили використати гру як літній вид спорту. Вибір «Аякса» став особливою подією для бейсбольного співтовариства. Заснований у 1900 році, клуб історично є одним із трьох домінуючих у національному чемпіонаті. Його гравці 29 разів ставали переможцями турніру. Крім того, клуб бодай раз вигравав усі головні європейські трофеї. Знання про бейсбол були закладені в «Аяксі» від початку завдяки тренеру Джону Хенрі Кірвану. Колишній гравець національної збірної Ірландії Кірван керував командою з 1911 року до початку Першої світової війни. На клубному рівні він грав у Англії, зокрема у лондонському «Тоттенхемі». Окрім успіхів на футбольних полях, «Тоттенхем» перемагав і у бейсболі. Кірван був причетний і до тих, і до інших. Він був гравцем команди 1901 року, яка здобула найпрестижніший трофей країни – Кубок Футбольної асоціації. Він також грав за «Тоттенхем» у бейсбол, у 1906 році ставши чемпіоном Великобританії [26].

Хоча офіційно «Аякс» почав грати в бейсбол вже після закінчення війни, а Кірван залишив команду в 1915 році, цілком можливо, що саме він першим познайомив гравців із цим видом спорту. Хоча «Блау-Віт» не став таким же популярним клубом, як «Аякс», його поява у бейсбольному світі зміцнила позиції гри. Ця команда, що з'явилася 1902 року, досить довго виступала на професійному рівні, проводячи свої ігри на «Олімпійському стадіоні» в Амстердамі.

Участь команд двох футбольних клубів у бейсбольному турнірі не лише додала поваги до гри, а й стала гарантією того, що в Амстердамі на поле виходитимуть великі спортсмени. Футбол був найпопулярнішим видом спорту та приваблював найкращих. І вони протягом багатьох років грали в національну американську гру завдяки своїй приналежності до «Аяксу» та інших клубів.

Серед цих спортсменів можна відзначити Йохана Кройфа, Йохана Нескенса та Кора Вілдерса. Кройф – один із найбільших голландських та європейських футболістів в історії. Він тричі ставав володарем трофею кращого гравця Європи (1971, 1973 і 1974), а в 1999 Міжнародна федерація футбольної історії та статистики визнала його футболістом століття в Європі. До 16 років він також був затятим бейсболістом. «Будучи кетчером молодіжної команди «Аякса» наприкінці 1950-х років, він дізнався про командний дух», – йдеться в інформаційному бюлетені Міжнародної федерації бейсболу. Його інтерес до бейсболу зберігався і надалі: у 2007 році він відвідував матчі чемпіонату Європи, які проходили у Барселоні.

Нескенс провів вражаючу футбольну кар'єру. Він був одним із лідерів збірної Голландії, яка виходила у фінал Кубка світу у 1974 та 1978 роках. Загалом він зіграв за неї 49 матчів, забивши 17 м'ячів. Хоча у футболі він не був суперзіркою, як Кройф, у бейсбол Нескенс грав краще. Газета Guardian 10 серпня 2005 року написала: «Йохан Нескенс був гравцем молодіжної збірної Голландії з бейсболу і визнавався найкращим чемпіоном Європи, що відбиває, в середині 1960-х років» [26].

Вілдерс, який грав у футбол і бейсбол за «Блау-Віт», один із трьох спортсменів, які коли-небудь грали за національні збірні Голландії з футболу та бейсболу. У 1948 році він довів свою майстерність, зігравши один із перших голландських ноу-хіттерів.

Кройф, Нескенс і Вілдерс з'явилися трохи пізніше, а «Аякс» і «Блау-Віт» були успішними від початку. У 1922 році була офіційно організована перша ліга, що включала чотири команди: «Аякс», «Блау-Віт», «Квік» та «Херкулес». Перший титул виграв клуб «Квік», створений Блесінгом і, як наслідок, мав більший досвід. Але вже в 1923 чемпіоном став «Блау-Віт», а ще через рік свій перший з чотирьох титулів завоював «Аякс». «Блау-Віт» ставав чемпіоном дев'ять разів. За наявності всього чотирьох команд, які були відносними новачками в бейсболі, не було нічого дивного в тому, що перші ігри вирізнялися високою результативністю. Іншими словами, сучасний спостерігач навряд чи назвав якість гри високою. «У ті ранні роки, – каже шанувальник бейсбольної історії Голландії Кріс Кабут, – люди могли кілька днів обговорювати іннінг, у якому нікому не вдалося набрати очки». Крім того, гравці тих років, можливо, були надто ввічливі для того, щоб досягти успіху. «Тоді вважалося, що ти поганий гравець, якщо ставив бант або мав недолік контролю подачі пітчером», – пише Кабут. – «Уок вважався принизливим. Набагато краще було отримати флай-аут, аніж потрапити на першу базу після чотирьох болів» [26].

Блесінг розумів, що для того, щоб вивести улюблену гру на більш високий рівень, голландські гравці повинні частіше зустрічатися з досвідченими суперниками. Він ретельно працював над вирішенням цієї проблеми. Поряд із пропагандою бейсболу та публікацією статей про гру, він також шукав сильніших суперників для гри. Для цього Блесінг зв'язувався з капітанами кораблів американського флоту, які швартувалися в порту Амстердама, і пропонував зіграти. Перший матч такого роду відбувся у 1923 році між голландцями та командою броненосного крейсера «Піттсбург». Рахунок цієї гри не увійшов до підручників історії голландського бейсболу,

але відомо, що виграли американці. Швидше за все, рахунок був досить великим, тому що національна збірна, що формується, в наступні роки грала проти команд з інших кораблів і незмінно сильно програвала. Наприклад, в 1926 дві гри знову виграв екіпаж «Піттсбурга», друга з них завершилася з результатом 1:27. Але рахунок у відсутності значення, оскільки голландці отримували безцінний досвід і ставали сильнішими. Про це свідчить їхня перемога 8:2 у грі проти команди есмінця «Віппл» 11 вересня 1927 року.

Разом із гравцями досвід отримували й голландські вболівальники. Агентство Associated Press писало: «Голландська публіка реагує на бейсбол зовсім не так, як американська. Якщо у Сполучених Штатах глядачі на трибунах захоплюються, коли м'яч прилітає до них, а чоловіки ведуть боротьбу, щоб зловити його, то в Голландії всі, хто знаходиться близько до місця його падіння, пригинаються, виникає переполох».

Всього в період з 1923 по 1928 голландські команди зіграли проти американців вісім ігор, отримавши одну перемогу. Хоча їхня гра покращувалася не надто швидко, Блесінг досяг успіхів у маркетингу. До цього він мав талант, а керована ним Голландська бейсбольна федерація приваблювала потенційних глядачів та гравців. У рекламній листівці з різними діаграмами бейсбол описувався як «постійна боротьба між філдерами та раннерами змагання у швидкості та спритності – все це робить гру особливо живою та привабливою». До 1928 бейсбол став досить успішним, щоб почати поширюватися за межі Амстердама. Трохи раніше було створено команду в Харлемі, розташованому за десять миль від столиці. Як і у випадку футбольно-бейсбольних перетинів в Амстердамі, у Харлемі були такі самі спортсмени. Наприклад, Йоп Одентал, який наприкінці 1940-х і на початку 1950-х років грав шортстопом і третім базовим у клубі ЕДО. Він також грав у футбол і, як і Вілдерс, виступав за обидві збірні Голландії [26].

До 1930-х років бейсбол став одним із національних видів спорту. Національна команда тепер грала не лише з американцями, а й із суперниками з інших європейських країн. Перший матч проти збірної іншої країни команда

Голландії зіграла 26 серпня 1934 року у містечку Хемстеді, суперником стали бельгійці. Незважаючи на те, що другий базовий голландець Ян Бас вибив п'ять хітів у шести виходах на бити, Бельгія виграла з рахунком 21:12. Того ж літа Голландія взяла реванш, вигравши у Бельгії в Антверпені 19:17. До кінця десятиліття збірна Нідерландів регулярно проводила зустрічі з командами Бельгії та Франції та вважалася найсильнішою серед них. У період з 1937 по 1939 рік команда здобула сім перемог, програвши лише двічі.

У країні іноземці також становили голландцям серйозну конкуренцію. У 1939 році Блесінг запросив до національної ліги команду мормонських місіонерів «Сігалс», і ті легко виграла чемпіонат, поступившись за сезон лише у двох іграх. У цей період у лізі стався перший скандал. У 1937 році харлемська ЕДО грала проти «Блау-Віт» у напруженому матчі. Причиною суперечки став пов'язаний з футболом пережиток – під час гри використовувався годинник, і матч мав завершитися після закінчення двох годин. Після завершення іннінгу гравці ЕДО вирішили, що час минув, і вони здобули перемогу, але судді порахували, що на годиннику залишилося ще три хвилини, і розпочали новий іннінг. «Блау-Віт» змогли відігратися і стали чемпіонами. Але цей скандал мав і позитивний ефект – починаючи з 1938 року всі матчі чемпіонату Голландії тривали дев'ять іннінгів [26].

1.4. Бейсбол в Німеччині

Бейсбол у Німеччині зародився в 1936 році, коли перша офіційна бейсбольна гра була зіграна на Олімпійських іграх. Після Другої світової війни бейсбол популяризували американські солдати, які дислокувалися в Німеччині. Сьогодні бейсбол у Німеччині є другорядним видом спорту, хоча в країні все ще проживає одна з найбільших у Європі бейсбольних спільнот – близько 30 000 активних гравців. Національним керівним органом є Deutscher Baseball und Softball Verband (Німецька федерація бейсболу та софтболу), а

найвищою бейсбольною лігою є Перша Бейсбольна бундеслига . Макс Кеплер наразі є єдиним гравцем Вищої бейсбольної ліги, вихованим у Німеччині [12].

Перша згадка про бейсбол у Німеччині була знайдена в книзі про спорт 1796 року німецького письменника Йоганна Крістофа Фрідріха Гутсмутса, де він писав про гру під назвою schlagbal, дуже стару німецько-австрійську гру. Незважаючи на те, що німці були знайомі з іграми з битою та м'ячем з раннього етапу, популярність бейсболу зросла лише після Другої світової війни.

Наприкінці дев'ятнадцятого та на початку двадцятого століття багато європейських країн зацікавилися гравцями вищої ліги, одним із яких був член Зали слави Джон Макгроу. З 1888 по 1889 рік А. Г. Сполдінг вирушив у світове турне Вищої ліги бейсболу, де він відвідав Італію, Францію та Великобританію, але не Німеччину, оскільки тієї зими Берлін був вкритий снігом. У 1912-1913 роках Джон Макгроу і Чарлі Коміскі вирушили в чергове світове турне, але знову Німеччина через загрозу поганої погоди під час туру була виключена з графіка. Ймовірно, це було причиною того, що бейсбол залишився більш нерозвиненим, ніж в інших європейських країнах, таких, як Італія чи Нідерланди.

Під час Першої світової війни американські солдати грали в бейсбол у Німеччині, але перша офіційна гра на території Німеччини відбулася в Берліні на Олімпійських іграх 1936 року. Цей вид спорту був представлений на демонстраційному турнірі, де Сполучені Штати планували зіграти проти інших країн, включаючи Японію. Тривала економічна депресія змусила інші країни скасувати свої домовленості щодо турніру, залишивши американців грати виставкову гру розділеного складу перед німецькою публікою в останній день Олімпіади. 12 серпня 1936 року на стадіоні «Олімпіададіон» перед 92 565 глядачами зіграли Всесвітні аматорські змагання та Олімпійські ігри США . Стадіон не був спроектований для бейсбольних ігор, оскільки освітлення сягало лише на 15 метрів на поле та ложу Адольфа Гітлера на правій території ігрового поля. Світові лідери виграли гру з рахунком 6–5.

Після цієї події в Берліні й навіть на півдні Німеччини з'явилося кілька команд. Але коли почалася війна, «американські розваги» більше не віталися, й німці більше не грали в бейсбол аж до кінця війни [12].

Під час Другої світової війни американські військовослужбовці грали в бейсбол у багатьох таборах для військовополонених, хоча це був переважно софтбол. Були труднощі з отриманням інвентаря, в ігри часто грали зі зміненими правилами. Бейсбол вважався засобом підвищення морального духу військовополонених, і в нього грали майже в кожному таборі, де проживали американці; сотні команд грали в організованих лігах. Коли війна підійшла до кінця, у бейсбол почали грати за межами таборів для військовополонених. Декілька професійних гравців Вищої ліги та негритянських ліг брали участь у цих військових змаганнях, у тому числі члени Залу слави Уоррен Спан і Леон Дей, а також шестиразовий призер усіх зірок Юелл Блеквелл. В ігри в основному грали військовослужбовці, і, як наслідок, вплив на корінних німців був незначний.

Після Другої світової війни Німеччина була розділена на чотири окупаційні зони, одна з яких контролювалася Сполученими Штатами. Однією з їхніх цілей було познайомити німецьку молодь з «американським способом життя». Для цього вони створили GYA (Німецьку молодіжну діяльність), де вони популяризували бейсбол, баскетбол і американський футбол (а також такі вже популярні види спорту, як бокс, легка атлетика та гімнастика), щоб навчити їх американським цінностям. У роки після війни бейсбол процвітав у деяких частинах Німеччини, головним чином у Берліні та на півдні навколо таких міст, як Мангейм, Рамштайн, Штутгарт, Нюрнберг і Мюнхен. У неамериканських зонах Німеччини бейсбол залишався невідомим. До 1948 року в Німеччині було 140 команд, а в 1949 році був заснований перший німецький бейсбольний клуб «Франкфурт Джуніорс». Allgemeine Baseball-Foederation Deutschland (ABFD) була створена в 1950 році, а наступного року відбувся перший чемпіонат Німеччини. До 1954 року в бейсбол грали ще кілька європейських країн, а Німеччина стала одним із п'яти членів-

засновників Європейської аматорської конфедерації бейсболу. Німеччина брала участь у першому чемпіонаті Європи з бейсболу 1954 року, де посіла четверте й останнє місце [12].

У середині 1950-х років багато американських військ повернулися в США, що негативно позначилося на популярності бейсболу в Німеччині. Наступне покоління не познайомилося з грою, і багато американських тренерів повернулися додому. У 1970-х роках Німеччина двічі їздила до Манагуа, Нікарагуа, щоб взяти участь у Чемпіонаті світу з бейсболу, але не змогла виграти жодної гри, посівши останнє місце в обох турнірах. У 1970 році ABFD було розпущено, а між 1969 і 1981 роками не було жодного національного чемпіона. До 1979 року залишився лише один клуб, Мангейм Торнадос.

У 1980 році почався процес відновлення бейсболу в Німеччині. Того року німецька бейсбольна спільнота офіційно зареєструвала Deutscher Baseball und Softball Verband (DBV) як керівний орган німецької влади. Перша Бейсбольна Бундесліга була реформована в 1982 році й продовжує діяти до сьогодні.

Кількість активних гравців зросла з менш ніж 2000 у 1989 році до майже 30 000 гравців сьогодні.

Перша Бейсбольна Бундесліга є однією з найконкурентніших ліг у Європі, трохи поступаючись Honkbal Hoofdklasse в Нідерландах та Італійській бейсбольній лізі. Однак німці не займали першого чи другого місця на чемпіонаті Європи з першого турніру в 1954 році. За останні 18 років було кілька німецьких гравців, які змогли підписати контракт з клубами MLB, наприклад Макс Кеплер і Дональд Лутц – два гравці, які грали професійно на найвищому рівні в Сполучених Штатах. Існує припущення, що успіх Кеплера, зокрема, міг би мати величезний вплив на популярність бейсболу в Німеччині, як зразка для наслідування для дітей. З 2017 року ігри MLB транслюються на німецькому телебаченні, а канали SPORT1, SPORT1 US і DAZN показують понад 75 ігор за сезон [12].

Бейсбольна Бундеслига, заснована в 1984 році, є найвищою бейсбольною лігою Німеччини. Вона поділена на два рівні, Перша Бундеслига та Друга Бундеслига, кожна з яких має два дивізіони (Північний і Південний), що містять від п'яти до восьми команд. Регулярний сезон проводиться з березня по липень, після чого йде плей-оф після сезону.

Mannheim Tornados – єдина команда, яка грала в лізі з моменту її створення. Вони також, станом на 2018 рік, мають найбільшу кількість національних титулів (10), за ними йдуть Недоторканні з Падерборна (6) і Легіонер Бухбіндера з Регенсбурга (5) [12].

В Німеччині вже з п'яти років можна відвідувати бейсбольну секцію. Якщо у дитини сильна рука та потужний кидок і при цьому вона цим займається охоче, тоді йдеться про успішного гравця-бейсболіста.

Покращити свої навички бейсболіст може лише на власній практиці під час тренувань, а не мріями про те, що може легко стати таким же, як і його тренер або кумир.

Найважливішим для гравця є те, щоб він мав відчуття удару та зорово – тактильну координацію. Іншими словами: гравець має вміти розраховувати траєкторію м'яча, що летить в його напрямку і правильно визначити момент, коли зробити замах, щоб вцілити по м'ячу.

Найкращим на сьогоднішній день пітчером німецької команди є Тім Хенкен Йоганн, і грає він в США.

В 1936 р , вперше в Німеччині, в місті Берлін, на олімпійських літніх змаганнях відбулася популярна гра у бейсбол.

У 1950р. американська військова база, яка щорічно проводила змагання у Бундеслизі, вплинула на розвиток німецької бейсбольної команди, тоді як у 1951 році німецькі змагання вважалися ще неофіційними. Перша офіційна збірна Німеччини була заснована у 1949 році. До її складу входила франкфуртська молодь.

В період 1968-1982 роки бейсбол більше не вважався національно-організованою формою гри. Німці більше не брали участь у змаганнях. Але

першою, й досі ще існуючою командою є «Мангейм Торнадо», що самостійно утворилася у 1975 році [12].

До 1982 року бейсбол перебуває у довгому «штилі». Далі цей вид спорту швидко розвивається. Та все ж-таки одними з лідируючих європейських країн є Нідерланди та Італія. Німеччина стоїть все ще позаду [12].

У 1980 році у Бундеслізі існувала німецько-американська бейсбольна ліга (GABL), одна з домінуючих в Німеччині ліг, яка досягла свого піку в 1991 р., коли приватний «телеканал - 5» намагався завдяки інвестиційним спонсорам популяризувати бейсбол за допомогою телебачення. Ця спроба провалилася через війну в Іраку, внаслідок чого, німецько-американська бейсбольна ліга (GABL) розпалася. Тоді гравці GABL приєдналися до ліги німецької бейсбольної федерації.

У Парижі, в 1989 році, німецька національна команда програє на європейських змаганнях, отримуючи останнє місце, минаючи новий підйом у цьому виді спорту і виходить з пулу категорії А. І лише у 1992 році німці змогли досягти цієї категорії у себе, в Ладенбурзі.

Незважаючи на те, що на єврозмаганнях у Стокгольмі(1993р.), в Гаарлемі(Нідерланди, 1995р.), 1997 та 1999 роках німецька команда могла б уникнути поразки, та все ж таки їй не вдавалося досягнути значного підйому серед європейських країн у бейсболі.

При дуже гарній грі в 2001 році в Боні, Кельні та Золінгу, при якій німецька команда досягла почесне 7 місце на єврозмаганнях, Нідерланди у 2003 р. знов виграють, внаслідок чого федерального тренера пана Гуліка було звільнено з посади.

Після демонстрації молодого німецького бейсболу, новий національний тренер Фреді очолює команду на Чемпіонаті Європи 2004 року в (група В) в Фюрті та Регенсбургзі. Таким чином, команда, впевнено перемагаючи на турнірі, повертається в (група А).

У 2005 році Німеччина посідає 4 місце на європейських змаганнях у Празі. Непоборними переможцями стають Нідерландці, які у 2007 році зайняли четверте місце в Іспанії, в 2010 році - третє місце в своїй країні.

Наприкінці 1950-х років Німеччина була розподілена на дві держави, і, перш за все, Берлін символізував глибоку прірву між Сходом і Заходом. Причиною цього були, ймовірно, солдати Радянського Союзу та країни союзників, як наслідок холодної війни. Більшість американських солдат привезли з собою свої родини, і тому для дітей були організовані власні школи і розважальні заходи в американському стилі. Та, звісно ж, «американське улюблене проведення вільного часу». То був бейсбол - один з найулюбленіших розваг. Ось так і з'явилися шість різних юніорських команд, чий перші 14 гравців сформували свою власну команду, так і народилися «Берлінські зірки» [12].

З часом команда здобувала все більше й більше успіхів у Німеччині та врешті-решт перемогла на Чемпіонаті Європи, навіть у команд з Франції та Великобританії. Свого ж час-піку команда досягла в 1960 році, коли «Берлінські зірки» були запрошені в якості першої європейської команди до ліги World Series Little League. Це Чемпіонат світу серед Малих Ліг, який проводився щороку в США та визначав найкращу молодіжну збірну з бейсболу в світі. Там команда з Берліну могла перемогти, але, не витримуючи значну конкуренцію, опиняється на шостому місці.

Все ж таки, з завершенням ігор у Малій лізі світу (Little League World Series) прийшов і кінець для бейсболу. Після короткочасного періоду успіхів у бейсболі, учасники команди «Берлінські зірки» розійшлися кожен своїми шляхами. Багато хто з американців повернувся до батьківщини – як наслідок того, що «іноземні» задачі військових сімей завершилися і ця сторінка стала закритою для їх дітей. «Ми не знали, наскільки це було незвичайно. Ми були молоді та просто хотіли грати в бейсбол», - згадує Вільямс.

«Берлінські зірки» не тільки досягли успіху, але й значно вплинули на німецький спорт. З одного боку, вони часто викликали допитливість німецьких

глядачів під час їх матчів проти команд інших американських військових баз в Німеччині, а з іншого - вони також організовували спортивні секції для початківців бейсболу, для зацікавлених цим спортом дітей та підлітків. «Я вважаю, що ми викликали деякий ентузіазм», - каже Вільямс, маючи на увазі все ще екзотичний американський національний спорт в Німеччині, який послужив основою для фактичного початку бейсболу в Німеччині.

У 1984 році було остаточно створено німецьку бейсбольну лігу. У 2009 році, в Регензбурзі, відбувся груповий етап чемпіонату світу з бейсболу. Бейсбольна арена Берліну також процвітала завдяки власній асоціації, великій кількості команд, та Максу Кеплеру, який вважається єдиним німецьким гравцем в американській професійній лізі MLB, який родом із столиці Німеччини. Без такого фундаменту, що заклали «Берлінські Зірки», можливо, все це було б неможливим.

У співпраці спортивного виробника товарів та бейсбольної команди Берлінського Бравса, історія «Берлінських зірок» була задокументована у міні-фільмі «Бонд, якого ніколи не зламати». Тут йдеться про товариські відносини, які склалися між молодими гравцями того часу, що досі продовжуються вже більше ніж 50 років. На честь цього було запрошено до Бостону Пета Вільямса і двох інших берлінських зірок того часу - Еда Коула та Джона Реале. Їх попросили виступити на полі знаменитого парку (Fenway Park) у виготовлених на замовлення берлінських майках і відвідати на вибір гру з Boston Red Sox.

У Німеччині бейсбол набув великої популярності, особливо в 80-х і 90-х роках. В Бундеслізі можна зустріти вісім команд на півночі та сім команд на півдні Німеччини. Також в інших німецьких лігах, таких як регіональна ліга або національна ліга, грають в бейсбол з високими ставками. У Німеччині близько 30 000 гравців активно беруть участь в цьому виді спорту.

У Німеччині легіонери Регенсбургу (понад 600 учасників) вважаються найбільшою бейсбольною організацією . В Німеччині існують 19 команд, серед яких найменші (бамбіні (Bambinis), тібол (Teeball), тосбол (Tossball) та чоловічі. Зокрема, Баварія значно підтримує всі ліги та вікові категорії у цьому

виді спорту. Існує окрема Hobby City ліга з сімома командами дозвілля та корпоративних спортивних команд [12].

Armin-Wolf-Baseball-Arena, один з найсучасніших та найкрасивіших бейсбольних стадіонів Європи, який є не тільки батьківщиною п'ятикратного німецького чемпіонату, але й національною спортивною базою, місцем заходів, кинотеатром під відкритим небом і місцем міжнародних турнірів на вищому рівні, такі як Кубок світу з бейсболу – 2009 рік, або World Baseball Classic Qualifier 2012.

В Регенсбурзі в бейсбол грають від наймолодших (Bambinis від 3 років), молоді та професійні команди в 1-й та 2-й Бундеслізі, до бейсболістів-пенсіонерів, які грають у так званих «фанболклубах». Легіонери пропонують оптимальну команду для кожного пола, віку та рівня.

В «Bambini» задіяні найменші діти, де хлопці та дівчата, як правило, грають для отримання задоволення. Тут грайливо ставляться до спортивної форми, наприклад, як одягати рукавички.

З 5 років хлопці та дівчата вже можуть вступити в цю команду. Вони відбивають той м'яч, який прозвали «чаєм» (Tee). На вигляд він такий, як для гольфу, тільки більший за розміром. М'яч досить м'який, тому тренеру та супервайзеру (спостерігачу, який контролює гру) не потрібно витирати сльози маленьких спортсменів при прямому попаданні. Для тренувань дітей також є, на їх власний вибір, спортивна форма. Дітям подобається самостійно обирати собі форму з великої кількості спортивного одягу. Головне, що вони тоді себе відчують більш самостійними та відповідальними.

В тосболі (Tossball) хлопці вже мають бути готовими правильно відбивати кинутий м'яч. Щоб гра та розваги для дітей були максимально цікавими, м'ячі кидають їх власні тренери. Розваги у Tossball все ще стоять на першому місці, але на тренуваннях вже великий акцент роблять на тактику та розуміння гри.

Live-Pitch хлопці, (живі пітчери-хлопці – дослівний переклад з англійської), вже близькі до їх кумирів. Тепер м'яч не кидає їх власний тренер,

але він вперше з'являється на дуелі між пітчером – той, хто вводить м'яч, (Werfer – нім., Pitcher – англ.), та бетером – той хто відбиває м'яч, (Schlagmann – нім., Batter – англ.). Якщо ігрове поле велике, хлопці грають з дотриманням усіх правил бейсболу. Під час навчання тренер звертає увагу на гру та техніку. Під час тренування велику увагу приділяють координації та спортивному розвитку дітей.

13-15-річні юнаки грають на «великому» полі. Гра тепер проводиться на такому ж полі, з такими ж параметрами та правилами, що і у їх кумирів в 1-й бундеслізі. Велику роль тут вже відіграють результативні показники юнаків, більше акцентують увагу на атлетизм, координацію та тактику.

В 2013 році молодь змогла перемогти у баварському чемпіонаті та потрапила в фінал на чемпіонаті Німеччини. Вперше, в 2015 році, вже три молодіжні команди приймали участь у змаганнях [12].

1.5. Бейсбол в Італії

На сьогодні Італія є одним з лідерів у розвитку бейсболу серед європейських країн. Справжнє становлення бейсболу в Італії почалося в 1919 під керівництвом Макса Отто – уродженця Туріну, який кілька років провів у Сполучених Штатах, де став фанатом цього виду спорту. Отто повернувся до Італії після Першої світової війни з обладнанням та бажанням розвинути там бейсбол. У 1920 році Отто разом із професором університету Гвідо Граціані сформували дві команди й провели ігри. Деякі студенти зацікавилися бейсболом і поїхали до США, щоб краще вивчити гру. Незважаючи на всі зусилля Отто та Граціані, бейсболу в Італії не вдалося вкорінитися. Фашистський режим відкинув цей надто американський вид спорту. Але у 1944 році до Італії прибули американські солдати – і це змінило ситуацію. Відразу після війни, 12 березня 1948 року, Отто заснував першу в Італії бейсбольну лігу в Мілані. Перший офіційний матч, що проводився під егідою Lega Italiana Baseball, відбувся 27 червня 1948 р.у Мілані. Завдяки підтримці

преси та впливових партнерів, насамперед Соса-Сола, дебют цієї ліги мав шалений успіх. У Римі Гвідо Граціані заснував Бейсбольну асоціацію Італії. Дві ліги об'єдналися в 1950 році, щоб сформувати базу Federazione Italiana Palla, сьогодні FIBS (Federazione Italiana Baseball Softball) [6].

У 1952 році збірна Італії зіграла свою першу міжнародну гру проти Іспанії, а в 1953 році викликала сусідні країни, після чого була створена Європейська федерація бейсболу. Дивлячись на цей ланцюг подій, можна з упевненістю сказати, що Італія є лідером європейського бейсболу. Щоб бейсбол став олімпійським видом спорту, багато зусиль доклав Альдо Нотарі, який відіграв ключову роль у подіях, що призвели до того, що бейсбол став відкритим змаганням на Олімпійських іграх у Лос-Анджелесі 1984 року, а в 1992 році на Олімпійських іграх у Барселоні став офіційною подією. Його внесок був визнаний, і Нотарі обійняв посаду голови Міжнародної федерації бейсболу в 1993 році. У 1948 році в Італії започатковано внутрішню лігу, названу Серією А.

У 1960-х роках Італія, прагнучи вдосконалити свою ігрову майстерність, запросила тренерів з Америки та Куби. Починаючи з 1970-х років за підтримки Нотарі Італія почала активно брати участь у міжнародних турнірах. Завдяки цьому на Олімпійських іграх у Барселоні вони змогли наполегливо боротися та здобули рахунок 0-2 проти Пуерто-Ріко та 5-7 проти Домініканської Республіки в грі, що тривала 10 іннінгів. У 1996 році на Олімпійських іграх в Атланті Італія перемогла Південну Корею та Австралію й посіла 6 місце з 8 команд. Тепер були підстави сподіватися, що вони мали силу вийти на світову арену. У 1998 році, як господарі 33-го чемпіонату світу з бейсболу, вони перемогли Австралію в чвертьфінальному матчі. Італія нарешті пробилася в четвірку найкращих у світі [6].

Щоб зберегти бейсбол як олімпійський вид спорту, у 1997 році Міжнародна федерація бейсболу почала дозволяти професійним гравцям брати участь у міжнародних турнірах. Італійський бейсбол почав зміцнювати Серію А, активно запрошуючи до неї іноземних гравців, а також кількох

досвідчених професіоналів і аматорів з Японії. З метою відновлення своїх сил у 2006 році був організований новий міжнародний турнір, World Baseball Classic. До складу збірної Італії увійшли італоамериканські професійні бейсболісти Майк Піацца і Вал Паскуччі. Починаючи з цього, Італія зміцнила співпрацю з Вищою лігою бейсболу (MLB). У 2007 році на 37-му Кубку світу IBAF вони перемогли США з рахунком 6-2, а на 38-му Кубку світу 2009 року здобули перемогу над командою Японії, яка складалася з аматорів. Крім того, на 17-му Міжконтинентальному Кубку IBAF, який відбувся на Тайвані в 2010 році, вони перемогли команду Японії, що складалася з професіоналів, з рахунком 3-0, хоча вони були молодими, а на WBC 2013 року вони перемогли Мексику та Канаду та змогли перейти до другого туру. Протягом 2012 року пітчер Алессандро Маестрі приєднався до Orix. Він був представником у всіх трьох останніх WBC і став першим гравцем NPB, який народився та виріс в Італії. Крім того, з 2007 року представницьку команду Італії очолює менеджер Марко Маццієрі, чия тверда рука та компетентність неодмінно принесуть перемоги.

Маючи цю базу для відновлення, Італія почала серйозно зміцнювати Серію А і в 2010 році вибрала 8 найсильніших команд Серії А, щоб заснувати професійну Італійську бейсбольну лігу (IBL) (Серія А стала нижчою організацією).

У 2020 році Італія програла Нідерландам на Чемпіонаті Європи з бейсболу, в результаті чого Нідерланди стали 21 чемпіоном. Тож з точки зору репрезентативних гравців їхній суперник, Нідерланди, має перевагу. Однак справедливості варто сказати, що з точки зору клубної гри вони тягнуть за собою Європу, про що свідчить той факт, що в Кубку Європи 2020 року T&A San Marino грала з ASD Rimini.

Італійські бейсбольні команди приймають участь у міжнародних змаганнях, таких як Чемпіонат Європи, Олімпійські ігри, Світова Класика – Чемпіонат Світу. Збірна Італії отримала 8 європейських титулів Чемпіона між

1954 та 1997 роками. Сьогодні прямі суперники італійців у бейсболі – голандці.

На сьогодні IBL Італії складається з восьми клубів, які змагаються один з одним з квітня по серпень. Серія A2 є нижчою ланкою, і там змагаються 10 команд групи А і 10 команд групи В. Серія В має чотири групи, в кожній з яких по 10 команд. Серія С містить 8 груп, в яких різна кількість команд- від 6 до 10 [6].

1.6. Бейсбол в Чехії

У Чехії бейсбол був вперше представлений у 1919 році американським емігрантом, який жив у Празі. Як і в багатьох інших європейських країнах, бейсбол зник під час Другої світової війни, але американські війська, які окупували західну частину Чехословаччини в 1945 та 1946 роках, відновили його. Через два роки було сформовано новий комуністичний уряд, і держава офіційно заборонила бейсбол. Цей вид спорту повернувся в країну лише в 1964 році, коли празький студентський клуб «Vojenske stavby» перейшов з софтболю на бейсбол. (джерело) Через два роки клубні команди почали грати з командами з усієї Європи: Голландії, Бельгії, Польщі та Італії. Однак участь у цих міжнародних змаганнях чеським гравцям була надзвичайно важкою. Комуністичний уряд завжди остерігався дезертирства, і в результаті вжив заходів, які обмежували кількість людей і грошей, які могли залишати кордони країни. У 1969 році була створена Асоціація бейсболу та софтболю Чехословаччини, яка стала тимчасовим членом Федерації європейського бейсболу. Лише через рік заявку на повне членство було відхилено через нестабільний політичний клімат. Проте через десять років чеський бейсбол знову повернувся. У 1979 році був нагороджений перший чемпіон Чехії (Тетро Прага), і країна відновила міжнародну гру. (джерело) Коли в 1986 році бейсбол був прийнятий як офіційний олімпійський вид спорту, в очах чеського уряду бути бейсболістом уже не було так погано [13].

З падінням залізної завіси в 1989 році обмеження на подорожі для гравців було пом'якшено. В результаті Чеська бейсбольна асоціація, як вона відома сьогодні, успішно подала заявку на членство в Конфедерації європейського бейсболу. Одна з чеських клубних команд Sokol Krc побудувала в Празі перший бейсбольний майданчик. Проект очолив тренер Sokol Krc Ян Багін і став організатором Празького бейсбольного тижня – названого ESPN одним із десяти найкращих бейсбольних заходів у світі.

Головна внутрішня ліга в Чехії – це Екстраліга, яка складається з восьми команд. Сезон схожий на MLB: ігри проводяться з квітня до середини вересня, а плей-офф відбувається незабаром після цього. Клуб «Драчі» Брно вигравав національний титул кожного сезону з 1995 по 2010 рік. Минулого сезону їхні міжміські суперники, «Техніка Брно», нарешті перервали серію 16 титулів Драчі поспіль. Окрім Екстраліги, існує ліга 2-го дивізіону, відома як Ческоморавська . Команди з найнижчими результатами Екстраліги повертаються до Ческоморавської, а кращі команди з Ческоморавської переходять до Екстраліги кожного сезону.

Першим гравцем Вищої ліги, який народився в Чехії, був Елмер Вало , який народився 5 березня 1921 року в Рибніку. Вало був польовим гравцем команд «Філадельфія/Канзас-Сіті Атлетикс», «Бруклін/Лос-Анджелес Доджерс», «Клівленд Індіанз», «Нью-Йорк Янкіз», «Вашингтон Сенаторз», «Міннесота Твінз» і «Філадельфія Філіс» з 1940 по 1961 рік. Кілька чеських гравців були підписані командами Вищої ліги. Останні десять років через Європейську бейсбольну академію MLB [13].

Європейська бейсбольна академія вищої ліги бейсболу була створена для навчання перспективних бейсболістів Європи, Нової Зеландії та Африки колишніми гравцями вищої ліги. Він також є центральним скаутським місцем для скаутів, щоб «перевірити» багатообіцяючі таланти. Академію часто проводили в чеській столиці Празі. Серед чехів з Академії, які підписали угоди з нижчою лігою, є: Якуб Тоуфар, Якуб Хайтмар, Марек Мінарік, Петр Чех, Матей Хейма, Мартін Червенка, Томаш Сикора та Степан Гавлічек .

У Чехії, як і в багатьох інших європейських країнах, без легітимної професійної ліги важко залучити до бейсболу кращих спортсменів. З огляду на це, чеська команда продовжує досягати успіхів усередині країни та на міжнародній арені. Їхня участь у відбірковому раунді World Baseball Classic має значно сприяти популяризації гри в країні та посиленню вже багатообіцяючої програми [13].

Висновки до розділу 1.

В сучасних провідних європейських країнах Німеччині, Нідерландах, Італії та Чехії бейсбол користується величезною популярністю, а в Сполучених Штатах Америки це дійсно спорт номер один.

Досі точаться суперечки про гру-попередника бейсболу. Ігри з битою та м'ячем були популярними в багатьох країнах. Частіш за все називаються російська лапта, крикет, німецький шлагбол та англійський роундерс.

У 1845 році американець О. Картрайт з Нью-Йорку розробив перші правила для гри в бейсбол, де вперше було прописано, що команди мають складатися з 9 гравців, має бути 4 бази і відстань між ними в 90 футів. В червні 1846 року за цими правилами був проведений перший офіційний матч.

У 1876 року створено було першу професійну бейсбольну лігу, а на початок ХХ століття в США майже всі великі міста мали свої професійні команди.

Перший Чемпіонат світу провели лише в 1938 році, де першими були англійські бейсболісти. Американська команда була другою.

Бейсбол довго з'являвся на Олімпійських іграх як показовий вид спорту і в 1986 році був включений до офіційної програми Літніх Олімпійських ігор. Першими чемпіонами Олімпійських ігор в Барселоні стали кубинські бейсболісти.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ

2.1. Методи досліджень

Для вирішення поставлених завдань магістерської роботи було використано наступні методи дослідження:

- аналіз інформаційних джерел;
- вивчення та узагальнення багаторічного досвіду провідних спортивних практик;
- інтерв'ювання українських тренерів по бейсболу з різних міст (Київ, Одеса, Кропивницький, Рівне, Харків, Сімферополь);
- математично-статистичні методи.

Аналіз інформаційних джерел.

У першій частині роботи розглянуто походження бейсболу як гри, виокремлено основні етапи становлення провідного олімпійського виду спорту.

Аналізуючи інформаційні джерела, ми вивчали питання зародження й розвитку гри бейсбол у світі, її поступу до Європи, а також сучасного стану в провідних країнах світу (США та Японія) та Європи (Німеччина, Нідерланди, Італія, Чехія). На жаль, українських друкованих праць, присвячених питанню стану бейсболу в світі та особливостям його розвитку занадто мало, тому джерелами для написання роботи в більшій мірі слугували американські видання та іноземні відеоматеріали, що є у вільному доступі в інтернеті.

У другій частині було досліджено стан і напрямки розвитку бейсболу в Україні, а саме в провідних містах країни, де бейсболу приділяється значна увага: Київ, Одеса, Сімферополь, Кропивницький, Харків, Рівне. З'ясовано, що в зарубіжній бейсбольній практиці ступінь вивченості проблеми професійної спрямованості бейсболу як популярного виду спорту досить висока.

Вітчизняна практика має серйозні труднощі з понятійним апаратом і формуванням загальної стрункої теорії.

Вивчення та узагальнення багаторічного досвіду вітчизняних бейсбольних спортивних практик провадилося на основі інтерв'ювання 32 провідних тренерів з різних міст України, які починали свою діяльність як гравці, а на сьогодні можуть пишатися тим, що виховали не одне покоління успішних спортсменів-бейсболістів.

У процесі формування дослідницьких завдань щодо українського бейсболу виникла необхідність у проведенні опитування провідних українських тренерів, які обізнані з історією українського бейсболу, адже вони стояли біля витоків формування Федерації бейсболу України, самі були членами команд, з часом виховали не одне покоління успішних спортсменів-бейсболістів.

Нами було опитано 32 тренери з різних регіонів України (Додаток Л), що є також менеджерами власних команд. Серед таких тренерів був і Полулях Василь Васильович, батько та особистий тренер автора магістерської роботи, а також провідний київський тренер КДЮСШ «Олімп». Усі опитані тренери надали інформацію щодо формування, розвитку та здобутків їхніх команд, напрямків руху бейсболу в кожному з окреслених у роботі регіонів України, статистичний матеріал.

При написанні роботи вагома частка інформації використана із власного досвіду батька автора дослідницької роботи – Полуляха Василя Васильовича, який працює тренером по бейсболу з 1991 року. З 1993 по 2000 рік був тренером кадетських, юніорських збірних команд України, тому володіє значною інформацією щодо участі українських команд в Чемпіонатах Європи.

Математично-статистичні методи.

Отримані фактичні дані було оброблено стандартними методами математичної статистики, які включали розрахунок суму часу (Σ) – подолання траси слалому-гіганта. Нами визначались середні дані аналізованих показників (X). Розраховували помилки середньої (квадратичне відхилення

(σ), середнє лiнiйне вiдхилення (d), дисперсiю варiацiйного ряду (σ^2), коефiцiєнт варiацiї (V), похибку репрезентативностi (m) i довiрчий iнтервал iстинного значення середнього з певним ступенем iмовiрностi ($P - 0,05$),.

2.2. Органiзацiя дослiджень

Написання магістерської роботи складалося з таких етапів:

1. Підготовчий.
2. Опрацювання друкованої та інформації в електронному вигляді (статті, бейсбольні буклети, видання, присвячені бейсболу);
3. Опитування (інтерв'ювання) провідних тренерів України;
4. Обробка відеоматеріалів щодо історії розвитку бейсболу в світі, які знаходяться у вільному доступі в мережі Інтернет;
5. Проведення аналізу стану розвитку бейсболу в країнах світу та Європи, особливо в Нідерландах, Італії, Чехії, Німеччині, оскільки саме в цих країнах бейсбольні команди показують високі досягнення на Чемпіонатах Європи;
6. Порівняння стану розвитку та здобутків бейсбольних команд України та європейських країн: Німеччини, Нідерландах, Чехії та Італії;
7. Виявлення проблем та розробка шляхів їх подолання (усунення) з орієнтацією на провідний європейський досвід.

В ході підготовчої роботи було визначено план магістерського проєкту, напрямки розгляду обраної теми, шляхи пошуку необхідної інформації.

Наступним етапом став збір інформації, що стосується розвитку бейсболу в США, Німеччині, Нідерландах, Італії, Чехії та Україні. Для цього з інтернет-статей, буклетів, видаваних у різні роки, та видань бейсбольної тематики було вибрано необхідну інформацію та оформлено її відповідно до питань плану.

Повну картину зародження та розвитку бейсболу в світі містить цикл відеофільмів «Історія бейсболу». У десяти відеороликах зібрано фактичний та ілюстративний матеріал, що дозволяє наочно простежити найяскравіші етапи

формування бейсболу як захоплюючої та інтелектуальної гри, яка здобула неабияку популярність у Європі та в світі.

Наступний етап полягав у проведенні аналізу стану розвитку бейсболу в світі та провідних європейських державах: США, Японії, Нідерландах, Німеччині, Італії та Чехії. Ці країни були обрані не випадково. Сполучені Штати Америки можна назвати батьківщиною бейсболу в тому варіанті, в якому ця гра існує нині. Майже двісті років США культивує найулюбленішу гру і найбільш популярний вид розваг серед молоді та населення – бейсбол. Японія також вважає бейсбол найкращою грою, хоча культивується цей вид розваг там всього лише сто років. Ставлення в Японії до бейсболу більш прискіпливе, ніж до національних видів спорту, а це аргумент. Німеччина, Нідерланди, Італія та Чехія – показові країни Європи, стан розвитку бейсболу в яких знаходиться на високому рівні, оскільки урядом приділяється велика увага щодо розвитку бейсболу, збірні команди вищезазначених країн постійно перебувають в групі А й регулярно виборюють призові місця або розташовуються угорі турнірної таблиці.

Дослідження й порівняння стану розвитку та здобутків бейсбольних команд України та США, Японії, Німеччини, Нідерландів, Італії, Чехії дало можливість визначити пріоритетні напрямки та заходи в українському бейсболі.

Особистий внесок магістранта полягає у тому, що він за самостійно обраною темою дослідив стан розвитку українського бейсболу та порівняв етапи формування цього виду спорту зі станом в провідних європейських країнах. При написанні роботи магістрант користувався досвідом свого батька й одночасно тренера Полуляха Василя Васильовича, який бейсболом займався починаючи з його витоків у країні (1986 рік) і по сьогодні, тому достатньо обізнаний з проблемами даного виду спорту.

Статистичні дані взяті з офіційних протоколів Федерації бейсболу та софтболу України видання Європейської конфедерації бейсболу – С.Е.В.,

матеріали вітчизняного та зарубіжного друку. Одночасно були використані документи з особистих архівів ветеранів українського бейсболу.

Для достовірності інформативного матеріалу було опитано десять тренерів з різних регіонів України:

- 1) Полулях Василь Васильович – тренер київського «Олімпу»;
- 2) Бойко Олег Миколайович - тренер кіровоградського БіоТехКома;
- 3) Бойко Юрій Жоржович – тренер кіровоградського БіоТехКома – КНТУ;
- 4) Судимак Володимир Андрійович – тренер рівненської команди «Західний Вогонь»;
- 5) Лимаренко Сергій Миколайович – тренер кіровоградського БіоТехКома СДЮШОР-2;
- 6) Добрийвечір Сергій Іванович – колишній тренер команди «Атма», чемпіона України, нині відповідальний за ветеранський рух України;
- 7) Каравай Роман – головний тренер сумської команди «Сумські ворони»;
- 8) Буяло Володимир – тренер харківської команди «Східні Вікінги»;
- 9) Безбабний Сергій – тренер команди «Скіфи» (м. Симферопіль) ;
- 10) Черепанов Іван – тренер команди «СІУ» (м. Симферопіль).

Тренери надали інформацію щодо формування, розвитку та здобутків їхніх команд, напрямків руху бейсболу в кожному з окреслених у роботі регіонів України, статистичний матеріал.

Повну картину зародження та розвитку бейсболу в світі містять цикл відеофільмів «Історія бейсболу». У 10 відеороликах зібраний фактичний та ілюстративний матеріал, що дозволяє наочно простежити найяскравіші етапи формування бейсболу як захоплюючої та інтелектуальної гри у світі.

На основі систематизованого інформаційного матеріалу щодо світового та європейського досвіду було виявлено проблеми та розроблені практичні рекомендації.

РОЗДІЛ 3. РОЗВИТОК БЕЙСБОЛУ В УКРАЇНІ

3.1. Напрямки розвитку бейсболу в Україні

Паралельно з всесоюзним бейсболом, розвивався й український. У 1986 році почали цей вид спорту розвивати в Києві, потім утворилися команди міста Сімферополя та Одеси. Далі з'явився бейсбол у Чорноморську (колишній Іллічівськ), Рівному, Чернівцях, Хмельницьку, Кропивницькому. У жовтні 1987 року вперше на території СРСР було проведено офіційний турнір – розіграш Кубка України.

20 лютого 1988 року відбувся установчий Пленум федерації бейсболу та софтболу України, на якому обрали президію Федерації, а також президента – Д.Д. Чауса, який очолював ФБСУ до 1998 року. Потім цю посаду зайняв А.В. Нікулін, після нього – Савицький, вже декілька років поспіль Федерацію очолює Андрій Ніколаєнко.

З 1988 року почали проводитися чемпіонати України, а з 1989 по 1991 роки кращі українські клуби були учасниками всіх чемпіонатів СРСР.

Сім українських гравців в різні роки входили до складу національної збірної СРСР, це: симферопільці А. Кузич, Г. Ігнатьєв, В. Романов, одесити В. Кремінь, А. Расюк, кияни Ю. Нескоромний та А. Рябиков [7].

24 серпня 1991 року Україна отримала незалежність. Те, що було здобуто на території України за роки СРСР з 1986 року лишилося у спадщину Україні. В першу чергу це були команди бейсбольних клубів:

- 1) київський «Битовик» - головний тренер П'яних Віктор Костянтинович.
- 2) київський «Альянс» – головний тренер Гребенщиков Микола Ілліч.(Додаток П)

3) сімферопольський «Фотон» – головний тренер Сидоманідзе Роальд Олександрович.

Далі створення бейсбольних команд та клубів було більш інтенсивним (Додаток Е).

З 1991 року починається тренувальна робота з дітьми, стартує дитячий бейсбол. У Києві відкриваються відділення бейсболу в ДЮСШ №19 «Дарниця», в міському Палаці дітей та юнацтва, СДЮШОР №2 в м. Кропивницькому (колишній Кіровоград), в м. Рівне. Регулярно проводяться Чемпіонати України серед кадетів. На сьогодні в Україні існує 25 бейсбольних клубів [9].

3.1.1. Розвиток бейсболу в Києві

У Києві бейсбол почав розвиватися з 1986 року. Основоположником київського бейсболу став П'яних Віктор Костянтинович. Першою київською бейсбольною командою була КТТУ (Київське тролейбусно-трамвайне управління), яка в подальшому перейменувалася на «Побутовик». До складу команди входили майстри спорту з легкої атлетики (спринту, метання спису, молоту), гравці тенісу, волейболу, баскетболу, гандболу.

Другою київською бейсбольною командою стала команда ШВСМ, яка в подальшому перейменувалася на «Альянс». Її тренером став Гребенщиков Микола Львович. В подальшому «Побутовик» та «Альянс» ставали Чемпіонами України в різні роки.

Третьою київською бейсбольною командою був «Політ». Тренером цієї команди КПГА був Дмитренко П.О. У подальшому його змінив на цій посаді Добривечір С.І.

У 1991-1992 роках почали з'являтися дитячі команди. Команда СДЮШОР «Дарниця» (тренер Полулях В.В.) стала Чемпіоном України серед кадетів у 1994 році.

У 2012 році була заснована Київська Бейсбольна Ліга (КБЛ). На сьогодні вона ділиться на Major та Minor ліги й складається з 42 ігор, які проходять на бейсбольному полі в парку «Муромець» з травня по серпень. Треба зазначити, що парк «Муромець» було побудовано й відкрито у 2022 році і він є на сьогодні єдиним бейсбольним стадіоном у столиці, який відповідає європейським стандартам.

Київська бейсбольна ліга складається з 9 команд, в яких задіяно приблизно 150 гравців. За рік проводиться приблизно 60 ігор. Це офіційні матчі та товариські зустрічі.

Офіційні змагання міста – Чемпіонат Києва та Кубок міста. Гравці, які проявляють себе на цих змаганнях, потрапляють до збірної команди міста, яка потім приймає участь на Чемпіонаті України. Найкращі гравці, які проявили себе на Чемпіонаті України, відбираються на зборах до національної збірної, яка в свою чергу рушає на Чемпіонат Європи [10].

3.1.2. Розвиток бейсболу в Одесі

Історія одеського бейсболу почалася з імені Станіслава Бакана, до рук якого потрапила книга про бейсбол іспанською мовою.

У Іллічівську в середині 80-х років працювали японці, які встановлювали обладнання для ремонту контейнерів у порту. Під час відпочинку далекосхідні друзі грали у софтбол. Вирушаючи назад додому, японці залишили свій інвентар (6 ловушок та софтбольна битка), який потім дістався Станіславу і Ко. Також в Інтерклубі (клуб для іноземних моряків) пощастило знайти бейсбольного м'яча. Ось з такою кількістю бейсбольного інвентаря всього 6 фанатів бейсболу (Бакан С., Беляєв В., Царьов А., Васильонков В., Казимирський В., Юрков Ю.) проводили свої тренування. Трохи згодом до них доєднався Ігор Вайсберг.

В липні Валерій Юрійович Оркіс (тренер з гандболу) передав групу з 15 молодих гандболістів 1971-1972 років народження.

Команда «Технолог» (потім «Докер») створювалася на базі Харчової академії. Паралельно в Іллічівську Станіслав Бакан створив команду «Іллічівець». Гравці переходили з команди в команду в міжсезоння. У 1992 році «Докер» припинив своє існування, а «Іллічівець» ще грав у 1993 році і переміг у Кубку України. У 1994 році «Іллічівець» відіграв останній свій сезон.

У 1998 році почав тренувати дітей Корольов Сергій. У 2007 році його команда виграла Малу Лігу в Україні та поїхала до Польщі захищати честь країни. Також виховувалися збірники у різних вікових категоріях.

З 28 липня по 1 серпня 1987 року в Іллічівську було проведено 1-й і зразу ж міжнародний турнір. Команда «Іллічівець» посіла 3 місце. У жовтні «Іллічівець» приймає участь у першому Кубку України з бейсболу... і посідає призове 3 місце з рахунком 7:2. Опонентом «Іллічівця» був київський клуб «КІГА».

У 1988-89 роках в команду «Іллічівець» прийшли Сергій Корольов, Олег Беляєв, Ігор Шалобаєв, Олег Маркевич, К. Іванов, І. Кудін, О. Фомінцев та інші.

Основним складом команда «Іллічівець» у 1988 році зіграла у міжнародному турнірі у Бендерах (приймало участь 5 команд – 3 місце) і у Всесоюзному, присвяченому Дню Перемоги, в Києві (приймало участь 8 найсильніших команд Радянського Союзу – 3 місце) [7].

У 2016 році Георгій Гусак створив Південну Бейсбольну Лігу для обіграння одеситів, які назвали себе «Морські дияволи».

У 2018 році команда «Морські дияволи» знялася із змагань, проте пізніше, цього ж року з'явилася команда «Одеські моряки», яка зіграла у I Чемпіонаті України серед ветеранів 35+ та посіла 2 місце.

3.1.3. Розвиток бейсболу в Сімферополі

Історія сімферопольського бейсболу свій відлік веде з серпня 1987 року, адже тоді була сформована команда «Фотон». Розвитком екзотичної гри зайнявся начальник навчально-спортивного відділу спорткомітету Криму Віталій Сухачов, оскільки бейсбол роком раніше був включений до програми олімпійських видів спорту. Першими наставниками команди стали студенти кримських вузів з Куби та Нікарагуа.

Свого часу Заслуженому тренеру України з бейсболу Роальду Сідамонідзе до рук потрапив журнал «Куба», де була розміщена стаття про бейсбол. Так виникла ідея викликати студентів-кубинців, що навчалися в сільськогосподарському інституті м. Сімферополя і навчитися грати у бейсбол. Семеро кубинців взяли бити, ловушки і показали, як треба грати.

До першого складу команди «Фотон» увійшли випускники та студенти сімферопольських вузів, більша частина з них – колишні гандболісти. Кубинці не лише навчали новачків основам гри, вмінню мислити у кожному ігровому епізоді, але й допомагали з інвентарем. Роальд Сідамонідзе через завод домовився, щоб зробили дюралеві бити. Викручувалися навіть з формою: у «Дитячому світі» купували солом'яні кепки і фарбували їх. Коли з Канади, подивитися, як кримські хлопці грають у бейсбол, приїхав представник української діаспори в Торонто Поль Кульчицький, він по-достоїнству оцінив рівень спортсменів, але заплакав, дізнавшись, що кепки саморобні. І зразу ж канадець замовив команді форму [14].

Вже через 3 місяці після створення команди, виступаючи на розіграші Кубка України, «Фотон» став фіналістом. У 1988 році склався і зміцнів склад команди і вона вже була срібним призером Чемпіонату України і знову фіналістом Кубку. В цей же час була створена Федерація бейсболу Криму, яку очолив Аркадій Демиденко, а з 1996 року – Генадій Бабенко. 1990 рік став кращим в історії «Фотону», адже команда виграла бронзові медалі Чемпіонату

СРСР і вибилася у фінал Кубка СРСР, а також під прапором збірної Криму – стала переможцем літньої Спартакіади України.

У 1993 році на Чемпіонат України були заявлені вже три сімферопольські команди, на їх основі була зібрана збірна Сімферополя, яка у 1997 році виграла перший міжнародний трофей на турнірі в Австрії.

Команда «Фотон» - бронзові призери чемпіонату СРСР -1990.

Вже у 21 столітті з'явилося третє покоління кримських бейсболістів – на базі Університету економіки та управління була сформована команда «Скіфи». І основний склад, і молодіжний неодноразово були призерами країни, поступаючись лише кіровоградцям. З 2010 року у бейсболістів з'явилося своє поле на вул. Кримській м. Сімферополя. Воно побудоване та обладнане на власні кошти спортсменів та із залученням меценатів.

На жаль, команда «Скіфи» заявлена у Чемпіонаті Росії, оскільки Крим був анексований Росією.

Не дуже популярний в Криму бейсбол як вид спорту, сьогодні набирає обороти. Дві дитячі секції при школах – в районі Маршала Жукова і ГРЕС, дві секції по софтболу – при Кримському федеральному університеті і в селі Богданівка. Проводяться чемпіонати Криму для дітей, ветеранські турніри [5].

3.1.4. Розвиток бейсболу в Кропивницькому

Наприкінці 1980-х років в Кіровограді (колишній Кропивницький) існував лише студентський бейсбол. Тоді в льотному училищі КВЛУ ЦА (нині ЛА НАУ) здобували освіту курсанти з Латинської Америки де цей вид спорту завжди був надзвичайно популярним. Викладач цього училища, відомий у минулому голкіпер футбольної «Зірки» Юрій Колаковський став знайомити з азами гри майбутніх льотчиків, штурманів і диспетчерів з країн колишнього Союзу, створивши в 1988 році першу команду «Ікар», де гравцями були кубинські й наші студенти. З 1989-го року викладач факультету фізвиховання КДПІ (нині ЦДПУ) Валентин Рябухін долучив до занять бейсболом і студентів

педагогічного вузу. Тренувалися на футбольному полі. Стали справжніми фанатами бейсболу. Пройшли відбір і потрапили на чемпіонат СРСР у першій лізі. Грало в Москві у Крилатському, на полі для стрільби з лука. Поле перегородили, тому водночас відбувалися дві гри. Ми змагалися з одинадцятьма командами і навіть стали не останніми. І, нарешті, найважливішим моментом в нашій бейсбольній історії стало те, що бейсболом в КІСМі (нині ЦНТУ) став займатися майбутній заслужений тренер України Юрій Бойко, де грало нікарагуанці й частина українських студентів. Знаковим став і приїзд до Кіровограда в 1991-му році нинішнього головного тренера національної збірної України, ЗТУ Олега Бойка [11].

Команди навчальних закладів грало в неофіційному студентському чемпіонаті міста з бейсболу та виступало на республіканських універсіадах, за профілем того міністерства, до якого належав ВНЗ. Студентська команда КІСМу офіційно дебютувало в 1990 році на Універсіаді в Хмельницькому, де посіло друге місце з семи команд.

На початку 1990-х в місті залишилося лише дві бази, де тренувалися бейсболісти – факультет фізичного виховання педінституту та КІСМ. Спільною збірною командою від Кіровограда, яка тоді називалась «Ікар», виступало в першості УРСР, а також їздили до Москви для участі у відборі до першої ліги чемпіонату СРСР з бейсболу. Команда посіло у відбірковій групі сьоме місце, проте отримало путівку в першу лігу наступного сезону. Але в 1992 році вже не було ані СРСР, ані чемпіонату СРСР з бейсболу.

Тоді відбулася перша спроба об'єднання студентських бейсбольних клубів КІСМу та ФФВ педінституту. Хоча взимку між 1991 та 1992 роками кожна з двох команд тренувалась окремо, навесні вони почали виступати разом, а головним тренером об'єднаної вузівської бейсбольної команди призначили Юрія Бойко".

Кращі гравці двох навчальних закладів сформувало команду, яка 1992 року дебютувало в першій лізі чемпіонату України. Лише за два сезони кіровоградський «Колос» – назва від однойменного спортивного товариства, –

пройшов шлях від новачків першої ліги до бронзових нагород Вищої ліги (1994 рік). Наступного сезону команда вже виступала під назвою «Горн»: спонсором клубу стала фірма «Горн» відомого на той час кіровоградського підприємця і політика Олександра Нікуліна. Під цим ім'ям команда виграла свій перший титул чемпіонів України 1995 року.

В місті з'явилась значна кількість молодих бейсболістів – випускників місцевих ДЮСШ, тому виникла необхідність створення молодіжного фарм-клубу «Горну». На рубежі 1990-2000 років в Кіровограді було сформовано другу бейсбольну команду, де грали, переважно, студенти 1-2 курсів технічного університету. Природно, згодом друга кіровоградська бейсбольна команда отримала назву «Техуніверситет». У 2000 році нещодавно створена друга команда міста команда виграла свій перший трофей – Кубок України".

Після того, як «Горн» лишився підтримки Олександра Нікуліна, команду на один сезон під своє крило бере кіровоградська дитячо-юнацька спортивна школа «Віта», відповідно, чемпіонський титул 2001 року «старший» клуб виграє під іменем «СДЮШОР-Віта». Потім Кіровоградський державний технічний університет, фактично, врятував існування першої бейсбольної команди міста, виступивши в якості однієї з трьох ключових структур, які забезпечували участь клубу в чемпіонатах України і міжнародних турнірах.

У 2002 році перша та друга бейсбольні команди Кіровограда частково обмінялися назвами. «Молодіжна» команда стала виступати під аббревіатурою своєї базової дитячо-юнацької спортшколи олімпійського резерву: «СДЮШОР», «СДЮШОР-Діамант». Старша команда змінила декілька назв, проте в кожній безпосередньо згадувався навчальний заклад: «КДТУ/КНТУ» (2002–2004 р.р.), «КНТУ-ОШВСМ» (2005–2010 р.р.), «КНТУ-Єлисаветград» (2010 рік–2016 р.р.), ВіоТехСом-КНТУ (2017 рік – наш час) (Додаток 3)

Команда також відома в бейсбольних колах за межами України – вже майже п'ятнадцять років виступає на європейських клубних турнірах, які щорічно проводяться Європейською Конфедерацією бейсболу (СЕВ). Кіровоградські бейсболісти неодноразово вигравали кваліфікаційні змагання

«Європейського Кубку», а в 2014-15 роках команда «КНТУ-Єлісаветград» представляла Україну в найбільш престижному турнірі «Єврокубку» – Топ-12 бейсбольної Ліги Чемпіонів [11].

У 90-х роках викладач факультету фізичного виховання КДПІ (сьогодні КДПУ) Валентин Рябухін залучив до занять бейсболом також студентів педагогічного вузу. Найважливішим моментом в бейсбольній історії міста стало те, що бейсболм у КІСМі (сьогодні КНТУ) став займатися майбутній заслужений тренер України Юрій Бойко. Знаковим став також приїзд до Кіровограду у 1991-му нині діючого головного тренера національної збірної України, ЗТУ Олега Бойко.

Юрій Жоржович та Олег Миколайович змогли захопити ідеєю розвитку бейсболу відомого підприємця. А пізніше мера міста – Олександра Нікуліна. Олександр Васильович з властивою лише йому енергією та цілеспрямованістю взявся за нову справу.

Завдяки допомозі Олександра Нікуліна кіровоградська команда, що отримала назву однойменної фірми, яку очолював Нікулін, «Горн» за доволі короткий час здійснила неймовірний прорив від новачків і учасників турнірів в першій лізі до золотих медалей чемпіонату України у 1995-му році. Пізніше назва команди неодноразово змінювалася, але незмінно кіровоградські бейсболісти прагнули перемог. На честь історичної спортивної дати був заснований спеціальний «Кубок Горна». Команда «КНТУ» з 2005 року і до 2018 постійно є переможцем Кубку України [11].

У 1992 році була заснована команда «Гарт -2», яку пізніше перейменовували в «Колос». «Горн-2», «Дияволи –Центр» з 1996 року, «Діамант» (з 2000 р.) «СДЮШОР Біотехком» (з 2015 року). Команда займала 4-ті місця у 1993-1995 роках, стала півфіналістом Кубку України 1995 року. Головним тренером був і є Сергій Миколайович Лимаренко.

На сьогодні в Кіровограді є такі дорослі бейсбольні команди:

- 1) БіоТехКом-СДЮШОР (тренери Лимаренко С.М. та Дейкун Р.)
- 2) БіоТехКом – КНТУ(Бойко О. та Бойко Ю.)

Біотехком-КНТУ – найбільш титулована команда України: 22-разовий чемпіон України, 20-разовий володар кубку України. Традиційно гравці команди складають основу збірної України з бейсболу. Займає 31 місце в Європейському рейтингу 2017. Колишні назви: «Ікар», «Колос», «Горн» (1995–2000 р.р.), «СДЮШОР-Віта» (2001 р.), «КДТУ» (2002–2003 р.р.), «КНТУ» (2003 р.), «КНТУ-ОШВСМ» (2005–2010 р.р.), «КНТУ-Єлисаветград» (2010–2016 р.р.) [10].

3.1.5. Розвиток бейсболу в Харкові

Історія харківського бейсболу почалася у березні 1988 року, коли студенти з Нікарагуа та Куби, які навчалися в харківських університетах, грали тут у бейсбол і це зацікавило українську молодь. За короткий час із харківської молоді зорганізувалась бейсбольна команда «Пошук» (потім «Сівер»).

З червня 1988 року тренування проходили на стадіоні ХТЗ. На день звільнення Харкова відбувся перший турнір між сімферопольським «Фотоном», командою студентів з Нікарагуа та командою Харкова «Сівер». На цьому турнірі був присутній тренер із збірної України і він відібрав 3 гравців до команди на Чемпіонат СРСР. Це були Володимир Буяло, Решетнік Олег та Малаховецький Руслан. Вони поїхали в місто Берегово (Закарпатська область) на Першість Союзу в кінці вересня 1988 року і посіли 3 місце. Перше посіла команда Узбекистану, друге – російська команда МАІ.

В кінці 1989 року відбувся перший офіційний виїзд команди до Євпаторії на першість ВДФСО Профспілок. Посіли 5 місце. Цього ж року виступали на Кубку України і стали бронзовими призерами.

На початку 1990-х років командою «Пошук» зацікавився Хуан Перес – студент з Куби. Він активно став тренувати харківську бейсбольну команду

У 1998 році ентузіасти тренували дітей на стадіоні «Електротяжмашу» з Хуаном Пересом. У 2003 році тренування проходили на стадіоні ХТЗ. У 2006

році зібралися ветерани бейсболу (усього 18 учасників) і проголосували за створення Харківської обласної федерації бейсболу та софтболу і вже 20 лютого було отримано Свідоцтво про реєстрацію громадської організації Харківська Обласна Федерація Бейсболу та Софтболу. Оскільки це було виключно на добровільних засадах, багато хто втратив інтерес і припинив продовжувати тренування. У 2008 році заняття з бейсболу відновилися на полі, яке знаходиться у мікрорайоні Східний. Там тренування тривають і по сьогодні.

У 2011 році команда м. Харкова приймала участь у Кубку Чорного моря в Іллічівську. Грала за команду м. Полтава. У 2012 році приймали участь у Першості України (дивізіон Б) в м. Іллічівську й посіли 3 місце. У 2012 році на Кубку Чорного моря легіонери харківської команди узяли 2 місце на беттінзі та перші місця у естафеті та пітчингу в м. Іллічівськ.

У 2012 році команда грала в м. Рівне за команду Полтави у Кубку України. У 2016 році команда «East Vikings» вперше заявила на Чемпіонаті України з бейсболу у Вищій лізі (дивізіон Б). За три роки команда піднялася до лідируючих позицій у своєму дивізіоні.

Президентом Харківської Обласної Федерації Бейсболу та Софтболу є Володимир Буяло.

3.1.6. Розвиток бейсболу в місті Рівному

Рівненський бейсбол бере свій початок з 1989 року. Перша студентська команда була сформована на базі Водного університету. Кубинець Гоярдо Морено Руффо закінчив Московський Державний університет і приїхав викладати в Рівненському водному університеті психологію, оскільки дружина його сама була з м. Рівного. Саме Гоярдо вирішив сформувати

студентську команду з бейсболу під назвою «Рівне». Одним із гравців цієї першої команди був Судимак Володимир Андрійович, який пізніше став головним тренером рівненської команди, яка змінила назву на «Західний вогонь» з 1993 року. В Чемпіонаті України 1993 року команда посіла 7 місце. В першій лізі займала 2-е та 3-є місця у 1994 та 1995 роках.

До 1991 року в місті та області функціонували лише секції з бейсболу для дорослих. З 1991 року почали формуватися дитячі секції, в яких мінімальний вік гравців був 13-15 років. На сьогодні один раз на рік в Рівному проводиться Чемпіонат міста, а також раз на рік - Чемпіонат області. Вікові категорії:

- 1) 8-10 років (ті-бол);
- 2) 11-12 років (ювеніли);
- 3) 13-15 років (кадети);
- 4) 16-18 років (юніори);
- 5) 19-23 років (молодь).

Для популяризації бейсболу в області існує проект «Спорт для всіх». В рамках цього проекту обласне відділення НОК впровадило програму «Розминка від чемпіона». Гравці, які досягли в бейсболі високих результатів, пояснюють в школах учням правила гри в бейсбол, знайомлять з особливостями гри та демонструють фрагменти гри в процесі майстер-класів. Майстер спорту України міжнародного класу з бейсболу Кілієвич Дмитро у 2017 році провів такий урок у одній з шкіл району. У складі збірної команди України (U-21) він став чемпіоном Європи [33].

До збірних команд від України, які приймали участь у Чемпіонатах Європи, свого часу потрапляли такі славні спортсмени рівненщини, як Майстер спорту України Литвинчук Ігор та майстер спорту Кримський Іван.

В Рівному працює 3 тренери з бейсболу. До 2012 року існувала одна школа, в якій працювала секція з бейсболу. У 2012 році на базі Острозької Академії відкрито ще одну секцію – команда «Дубно – Острог».

До 2012 року в м. Рівному була всього одна команда. На 2018 рік в Рівному функціонують три команди:

1. «Західний вогонь» (тренер – Судимак В.А.)
2. «Вест Сайд» (до цього «Рівненські орли») (тренер Черногорський Є.С.)
3. СДЮШОР «Колос» (тренер Судимак В.А.)

3.2. Аналіз виступів збірних України на Чемпіонатах Європи

Чемпіонат Європи з бейсболу проводиться з 1954 року. На сьогоднішній день проведено 34 розіграші турніру. СЕВ організовує Чемпіонат Європи за системою дивізіонів, кожен з яких відповідає певному рівню команд. Турнір у дивізіоні А є найвищим рівнем і проводиться кожних два роки. Його переможець здобуває титул чемпіона Європи з бейсболу. Дивізіони В і С проводяться у рік, що передує турніру у дивізіоні А (Додаток К).

Дивізіон «А» складається з 12 команд. Право зіграти на турнірі дивізіону «А» чемпіонату Європи отримують збірна країни-організатора, 9 найкращих збірних з попереднього турніру та дві збірні-переможці груп у дивізіоні «В».

У дивізіоні «В» грають також 12 команд (2 останніх з дивізіону «А» + 8 або 9 з попереднього турніру + 1 або 2 з дивізіону «С»). Кількість команд у дивізіоні «С» точно не визначена, залежить від кількості збірних, що заявили для участі. Якщо таких збірних 5 або більше, то у дивізіоні «С» розігрується два місця у дивізіоні «В», якщо менше 5 – одне місце у дивізіоні В [46]

8 лютого 1992 року в Празі, під час щорічного конгресу європейської конфедерації бейсболу, Україну було прийнято як члена спортивної спільноти. І вже чотири рази С.Е.В. довіряла нашій Федерації проведення змагань високого рівня:

- у 1993 році проводився Кубок європейської конфедерації бейсболу;
- у 1994 році юніорської першості Європи по групам «Б» у Києві;
- у 1999 році у Кіровограді (нині Кропивницький) Кубок європейських чемпіонів також за групою «Б»;
- у 2018 році Чемпіонат Європи групи «С» у Кропивницькому.

Українські клуби щорічно приймають участь у європейських кубкових турнірах. Національна збірна вже двічі приймала участь у фінальних турнірах чемпіонатів Європи («А»), а збірна команда кадетів України двічі ставали бронзовим призером першості континенту.

Федерація Бейсболу Софтболу України була заснована в 1992 році. Проте українські бейсбольні команди грали в чемпіонаті з бейсболу в СРСР з 1989 року. Вперше Національна бейсбольна команда України взяла участь у міжнародному відбірковому турнірі 1994 року до Чемпіонату Європи. Цей турнір був успішним для нашої національної команди, яка пододала кваліфікацію. З того часу українські збірні регулярно беруть участь у Чемпіонаті Європи у всіх вікових категоріях. Щоправда, у 1999, 2003, 2006, 2009, 2012, 2014 та 2016 роках збірна України не виступала на Чемпіонатах Європи з бейсболу з різних причин. Найвище досягнення для збірної команди України в групі «А» - це 9 місце. Такі результати були показані у 1995 та 2007 роках. У 2018 році збірна вперше грала вдома в рамках чемпіонату Європи в місті Кропивницький на стадіоні «Діамант» 23-28 липня, в якому здобула перемогу і вкотре перейшла до групи «В».

Результати виступів спортсменів збірної команди України на Чемпіонатах Європи є об'єктивним критерієм рівня розвитку спорту вищих досягнень у країні. Середній вік спортсмена у бейсболі, в якому він зазвичай показує найвищий результат, складає близько 25 років [33].

У 1995 та 2007 роках був оптимальний склад основної збірної команди, як по майстерності, так і за віком. Чоловіча збірна команда посіла 9 місце в групі «А» Чемпіонату Європи. В періоди з 1997-2005 та 2008-2018 вище 10 місця не підіймалася. У 1997, 2001, 2007, 2010 роках Національна команда

України невдало виступила на Чемпіонатах Європи, після чого залишала групу найсильніших команд Європи. Тим не менш, наступні роки (2000, 2004, 2008) Національна команда знову виграла перше місце у відбіркових кваліфікаційних турнірах, що давало право участі в групі «А».

Таблиця 3.2.1.

Спортивні результати чоловічої збірної команди
України по бейсболу (Національна збірна)
в Чемпіонатах Європи з 1994 по 2023 рр.

Рік	Турнір	Місце проведення	Група	Місце
2023	Чемпіонат Європи	Чехія	А	14
2022	Чемпіонат Європи	Австрія	–	–
2021	Чемпіонат Європи	Італія	–	–
2020	Чемпіонат Європи	Чехія	А	9
2019	Чемпіонат Європи	Словаччина	В	2
2018	Чемпіонат Європи	Україна	С	1 у підгрупі
2017	Чемпіонат Європи	Польща	В	6
2016	Чемпіонат Європи	Ізраїль	С	1
2015	Чемпіонат Європи	Хорватія	В	3
2013	Чемпіонат Європи	Швеція	В	2
2011	Чемпіонат Європи	Росія	В	2
2010	Чемпіонат Європи	Німеччина	В	12
2008	Чемпіонат Європи	Словакія	В	1
2007	Чемпіонат Європи	Іспанія	А	9
2005	Чемпіонат Європи	Чехія	А	10
2004	Чемпіонат Європи	Польща/ Німеччина	В	1
2002	Чемпіонат Європи	Угорщина	В	3
2001	Чемпіонат Європи	Німеччина	А	11
2000	Чемпіонат Європи	Словакія та Хорватія	В	1
1998	Чемпіонат Європи	Австрія	В	5
1997	Чемпіонат Європи	Франція (Париж)	А	11
1995	Чемпіонат Європи	Голандія	А	9
1994	Чемпіонат Європи	Словенія (Любляна)	кваліфікація	1

У 2017 році збірна команда залишила групу «В», але у 2018 році виборола 1 місце в підгрупі дивізіону С, тому наступного 2019 року змагалася в групі «В» і посіла 2 місце.

Таблиця 3.2.2.

Медальний залік Чемпіонатів Європи серед юнаків (10-12 років- ювеналів)

(дані з 1992 по 2020 рр.)

№	Країни	Золото	Срібло	Бронза	Всього
1.	Чехія	9	8	5	22
2.	Росія	6	8	3	17
3.	Італія	8	2	1	11
4.	Голландія	3	2	3	8
5.	Польща	0	1	5	6
6.	Франція	0	2	1	3
7.	Україна	0	1	2	3
8.	Литва	0	1	2	3
9.	Німеччин	1	0	0	1
10.	Молдавія	0	1	0	1
11.	Румунія	0	1	0	1

В період 2021-2022 років Національна збірна не виступала на Чемпіонатах Європи, оскільки у 2021 році цьому завадила пандемія коронавірусу, а у 2022 році почалася війна з росією.

Таблиця 3.2.3

Медальний залік Чемпіонатів Європи серед юнаків 13-15 років (кадети)

Дані з 1992 по 2020 рр.

№	Країни	Золото	Срібло	Бронза	Всього
1.	Голандія	12	5	0	17
2.	Чехія	3	9	5	17
3.	Італія	11	1	2	14
4.	Німеччина	2	1	6	9
5.	Россия	0	4	4	8
6.	Іспанія	0	3	3	6
7.	Україна	0	0	3	3
8.	Франція	0	2	0	2
9.	Молдавія	0	2	0	2
10.	Бельгія	0	1	1	2

Вперше у 1993 році збірна України серед кадетів U-15 прийняла участь у Чемпіонаті Європи U-15 і посіла 10 місце. Змагання відбувалися в м. Трієст (Італія). А вже у 1994 році у м. Флоренція (Італія) – 4 місце [33].

Таблиця 3.2.4.

Медальний залік Чемпіонатів Європи серед юніорів (U-18)

(дані з 1992 по 2020 рр.)

№	Країни	Золото	Срібло	Бронза	Всього
1.	Голландія	5	2	2	9
2.	Італія	4	1	2	7
3.	Чехія	0	3	2	5
4.	Іспанія	0	1	0	1
5.	Росія	0	1	0	1
6.	Німеччина	0	0	1	1
7.	Франція	0	0	1	1

Таблиця 3.2.5.

Медальний залік Чемпіонатів Європи серед молоді (U-23 /21)

(дані з 1992 по 2020 рр.)

№	Країни	Золото	Срібло	Бронза	Всього
1.	Чехія	2	1	1	4
2.	Росія	0	2	1	3
3.	Україна	1	1	0	2
4.	Франція	1	0	1	2
5.	Голландія	1	0	0	1
6.	Іспанія	1	0	0	1
7.	Італія	0	1	0	1
8.	Австрія	0	1	0	1
9.	Німеччина	0	0	1	1
10.	Литва	0	0	1	1
11.	Бельгія	0	0	1	1

Українська збірна з бейсболу зараз входить в двадцятку найкращих команд у Європі. На жаль, пандемія та війна пригальмували розвиток

бейсболу, але хоч і повільно, проте все ж цей вид спорту розвивається за рахунок залучення значної маси нових вихованців [33].

3.3. Порівняння стану розвитку бейсболу в Україні відносно Нідерландів, Німеччини, Італії та Чехії

При порівнянні стану розвитку бейсболу в Україні відносно таких країн, як Нідерланди, Німеччина, Італія та Чехія, варто враховувати не лише економічний стан розвитку країн. Важливим критерієм є кількість населення, об'єми фінансування державних та недержавних структур, а також коефіцієнт популярності даного виду спорту в країні.

Таблиця 3.3.1.

Показники Нідерландів, Чехії, Німеччини, Італії та України

Країна	Коли започатковано бейсбол	Загальна кількість населення на 2021 рік	Число задіяних у бейсболі	Державне фінансування	Коефіцієнт популярності (%)
Нідерланди	1905 р.	17,53 млн.	32 000	часткове	86%
Чехія	1919 р.	10,51 млн.	9 500	часткове	83%
Німеччина	1936 р.	83,2 млн.	22 000	часткове	75%
Італія	1919 р.	59,11 млн.	18 000	часткове	65%
Україна	1986р.	37, 23 млн.	1 500	часткове	5%

Як видно з таблиці 3.4.1, найдавніше коріння бейсбол пустив на теренах Нідерландів, де ця гра стала культовою і мегапопулярною. Як не дивно це звучить, але в Чехії та Італії бейсбол також користується шаленою популярністю. Як наслідок – велика кількість спортсменів, охоплених

бейсболом. Завдяки конкуренції до національної збірної потрапляють доволі сильні гравці, тому команди постійно знаходяться в лідерах.

В Україні бейсбол вважається екзотичним складним видом спорту, до того ж ще й дорогим (за амуніцією), тому не дуже популярним. Витоки українського бейсболу знаходяться в 1986 році, тоді як у Європі бейсбол вже 50-60 років активно розвивався.

Розвитку бейсболу вже багато років поспіль сприяє колишній викладач із штату Нью-Йорк українець за походженням Василь Тараско. Цій справі колишній вчитель математики віддав останні півтора десятиліття свого життя. Довгі роки пан Василь також працював бейсбольним тренером. Вийшовши на пенсію, почав вчити як грати в бейсбол українських дітей. За 16 років Василь Тараско допоміг створити в Україні десятки команд у селах і містах. Він опікується проведенням в Україні Малої ліги бейсболу, особисто забезпечує інвентарем дитячі будинки, де створюють бейсбольні команди.

Допомогу щодо інвентаря українським командам надавало також американське посольство в Києві. Бейсболом захоплювалися діти колишнього дипломата – Джона Гербста. Він з дружиною передав слектів форми вихованцям дитбудинків. Малій лізі також допомагають два спонсори – компанія з прокату автомобілів – “Hertz” та видавець англomовного журналу “The Ukrainian Observer”.

В Нідерландах, Італії, Німеччині та Чехії бейсбол переріс позицію «гри заради гри», перетворившись на комерційний проект, що приносить прибуток. Бейсболісти європейських клубів отримують високі заробітні плати, маючи стимул і мотивацію не тільки триматися за свій клуб, але й вдосконалюватися.

Американська модель професійного спорту – це самостійна сфера розважального бізнесу, щоправда, при досить уважному ставленні держави до його розвитку. Професійний спорт в Європі – це перш за все бізнес - об'єднання фірм-клубів, головною метою яких є отримання прибутку. У той же час він продовжує залишатися складовою частиною європейського спорту як соціального інституту, в межах якого відтворюється основний тип

змагальних і комерційних відносин, що характерні для європейського суспільства. При цьому комерційні інтереси переважають спортивні [41].

Однак про незалежний економічний розвиток бейсболу не може йти мова, якщо більше за 80% професійних команд вищих ліг з європейського бейсболу грають на муніципальних стадіонах і палацах спорту, і сплачують невелику, а деякі просто символічну суму за оренду цих споруд. Істотні пільги від федерального податкового управління мають професійні клуби і при продажу квитків. Відомо, що до 70–80% квитків на ігри професійних команд у вище названих чотирьох лігах складають сезонні абонементи, значну частину яких купують фірми і корпорації за статтею "ділові зустрічі", а отже без сплати податків. Держава тільки на цій "операції" щорічно втрачає у вигляді податків мільйони доларів, оскільки на придбання квитків глядачами, включаючи фірми і компанії, витрачається біля 5 млрд доларів на рік. Отож говорити про незалежний від держави характер розвитку бейсболу в європейських країнах не доводиться. Професійний спорт певною мірою знаходиться під контролем держави, яка хоч і не фінансує його, але створює пільгові умови для розвитку і здійснює опосередковану фінансову підтримку [18]

Організаційна структура і економічна основа більшості професійних видів спорту в європейських країнах значно відрізняються від північноамериканської. В командних ігрових видах спорту, до яких належить бейсбол, вони досить суттєві. Це торкається, передусім, ролі держави в особі місцевих органів влади, які, на відміну від США, беруть активну участь в долі професійних команд і спортсменів у своєму місті або регіоні.

Бейсбол в Німеччині функціонує на напівпрофесійній основі. На відміну від американських команд MLB, NBA, NFL і NHL, джерелами фінансування яких є власні маркетингові програми (продаж квитків, прав на телетрансляції, прибутки від концесій споруд, ліцензійна діяльність тощо), фінансування німецьких професійних клубів здійснюється на іншій основі. Це, передусім, допомога муніципальних рад і спонсорів. Держава в особі місцевих органів

влади бере активну участь у фінансуванні діяльності професійних команд і окремих спортсменів [24].

Німеччина вибрана як країна-зразок для порівняння, адже вона має свою специфіку зародження бейсболу. В цій країні в бейсбол грали спочатку військовослужбовці та їхні діти на американських базах, що розташовані були на території Німеччини. В подальшому були задіяні місцеві жителі й бейсбол розповсюдився по всій території країни.

Структура бейсболу в Нідерландах орієнтується на американську й має однакову структуру та візуально представлена на рис. 3.3.1.

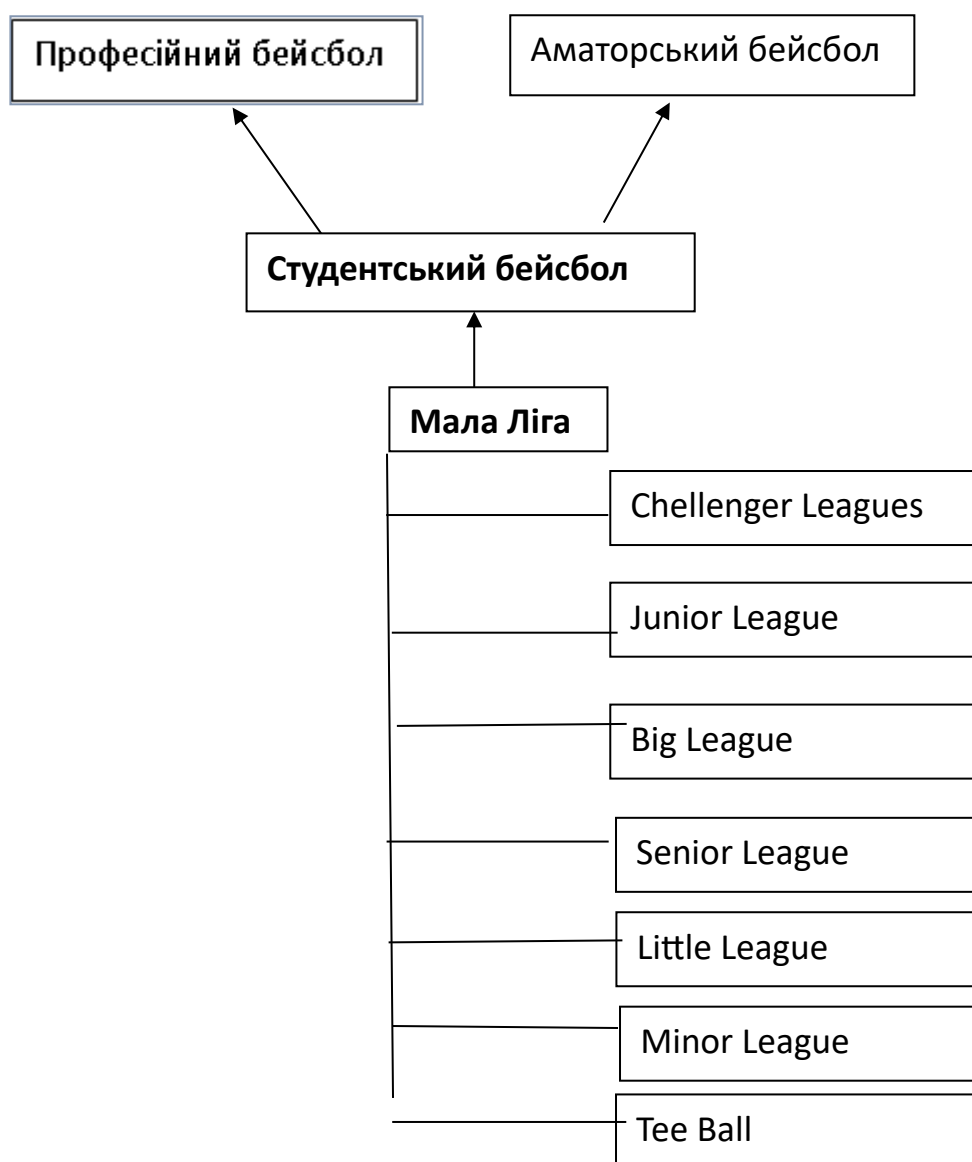
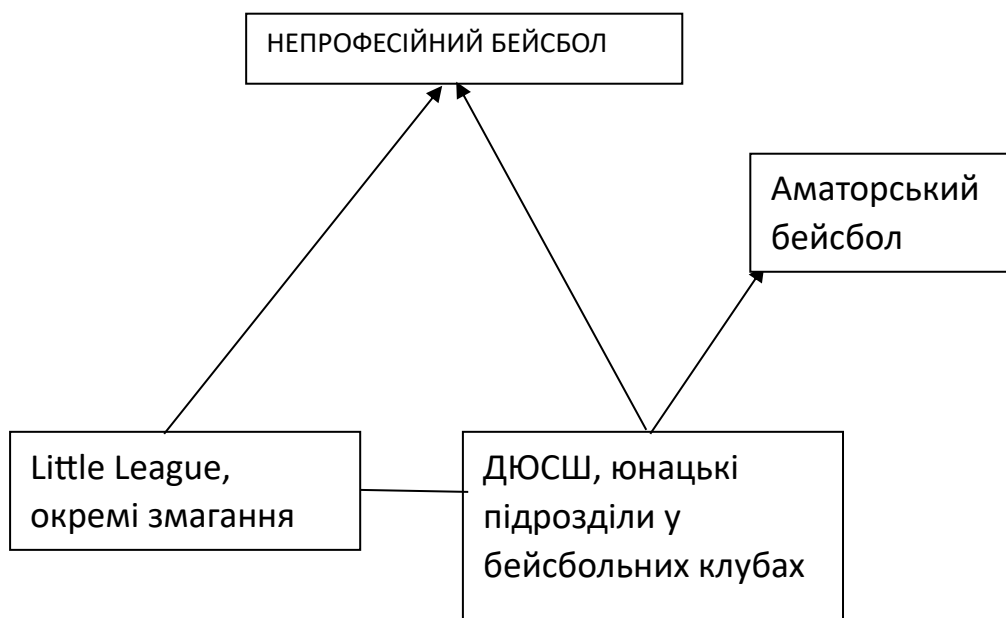

Рисунок 3.3.1. Структурні підрозділи бейсболу в Нідерландах [26]

Відмінності в структурних ланках бейсболу в Україні від Нідерландів:

- 1) Little League в Україні – це лише Чемпіонат України, який проводиться раз на рік. У Нідерландах – це масштабний рух, у якому бере участь велика кількість дітей та дорослих волонтерів. Бейсбол в Нідерландах – це цілком професійна ліга.
- 2) В Україні існує система навчання дітей бейсболу в ДЮСШ, але ця система мало розгалужена, слабо фінансується державою.
- 3) В Україні відсутній студентський бейсбол, тобто немає студентських команд і змагань між ними.
- 4) В Україні відсутній професійний бейсбол, немає повністю професійної складової.

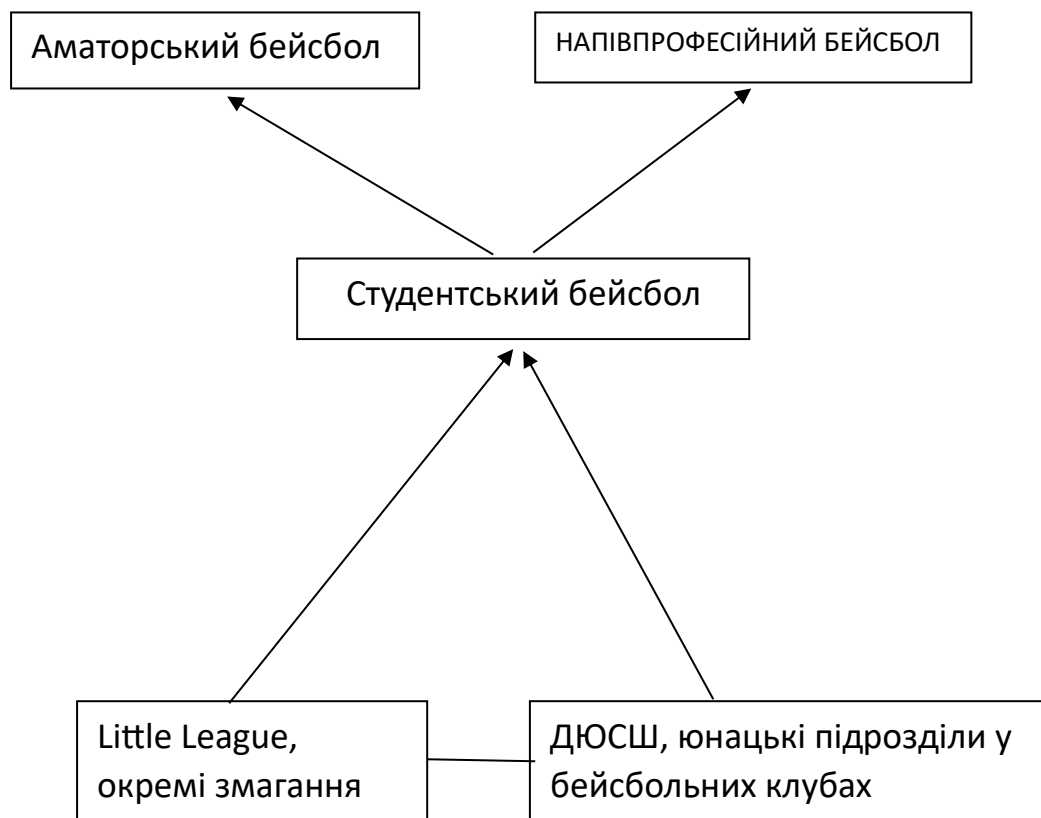
Структурні підрозділи бейсболу в Україні відрізняються від схеми європейського бейсболу й схематично подані на рис. 3.3.2. та 3.3.3.

Рисунок 3.3.2. Структурні підрозділи бейсболу в Україні

В українській Малій Лізі змагання проводяться лише в категорії 10-12 років, не задіяні інші вікові пласти: діти до 10 років та після 12 років.

Бейсбольний розвиток завершується непрофесійним спортом, який не переростає у професійний. Жоден гравець на сьогоднішній день не підписав контракт з Major League.

Рисунок 3.3.3. Структурні підрозділи бейсболу в Чехії

На відміну від України, в Чехії є студентський бейсбол – команди у вищих навчальних закладах, що змагаються між собою.

Є також кількісні відмінності – в кожній ланці задіяно більше спортсменів, що дає можливість якіснішого відбору до збірних команд.

Чехія має більш вагомі результати виступів на міжнародній арені.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Спочатку бейсбол в Україні почав розвиватися в столиці – Києві. Пізніше утворилися команди у Чорноморську (тоді Іллічівську), Чернівцях, Хмельницькому, Сімферополі, Кропивницькому (тоді Кіровограді), Рівному та інших містах. На сьогодні бейсбол розвивається у 12 областях країни.

Нідерланди вибрано для порівняння як країну – орієнтир, як європейський флагман розвитку бейсболу. Бейсбол в Нідерландах має більш, ніж 100-річну історію та 32 тисячі спортсменів, зайнятих бейсболом. У 1958 році започатковано всесвітній рух Little League Baseball (Мала Ліга Бейсболу), управління якою знаходиться в м. Вілліамспорт (штат Пенсильванія). Суть цієї програми в тому, що створена команда з одного регіону міста грає із своїми ровесниками. Переможці поетапно виходять на рівень країни, континенту, а як завершальний етап – World Series (Світова серія) Чемпіонат світу.

Дуже значне місце бейсболу в студентському русі. Як вищий ступінь розвитку – професійна ліга (Major League)/

Італія обрана для порівняння як визначна бейсбольна країна в Європі. Вона теж має всі етапи розвитку: шкільний, студентський, напівпрофесійна ліга.

Німеччина має своєрідну історію розвитку. Бейсбол постав в Німеччині завдяки військовим базам США, яких багато є на території країни. Спочатку грали між собою військові, а потім були задіяні і місцеві спортсмени.

Чехія взята для порівняння у зв'язку з тим, що в цій країні більше молоді задіяно у бейсболі, а отже є майбутні резерви для формування дорослих команд. Рейтинг серед європейських країн, у яких поширений бейсбол, у Чехії значно вищий за український.

РОЗДІЛ 4. ПРОБЛЕМИ БЕЙСБОЛУ В УКРАЇНІ СЬОГОДНІ ТА ШЛЯХИ ЇХНЬОГО ВИРІШЕННЯ

4.1. Аналіз розвитку бейсболу в Україні

Діяльність Федерації Бейсболу Софтболу України (ФБСУ), яка займається розвитком бейсболу в країні, спрямована на розвиток наступних фундаментальних структурних елементів сучасного українського бейсболу:

- підготовка Національної збірної України з бейсболу до головних офіційних міжнародних змагань – Чемпіонату Європи;
- підготовка спортивного резерву (резервні збірні команди у 5 вікових категоріях: U-12, U-15, U-18, U-21, U-23);
- організація та проведення Чемпіонату та Кубку України. Розвиток клубного бейсболу (Вища ліга, Європейські клубні ліги);
- розвиток масового бейсболу (дитячі всеукраїнські спортивні змагання, студентські змагання, ветеранський рух);
- розвиток інфраструктури та підготовки професійних кадрів (тренерів, суддів, стадіони).

Можна констатувати, що за історичний період, що минув (1991-2021 рр.) бейсбол в Україні не отримав потрібної державної підтримки в плані створення матеріальної бази та відповідної інфраструктури. Так в країні є лише один повноцінний сучасний стадіон, поле якого не потребує капітального ремонту. Це комплексний стадіон в парку «Муромець» (м. Київ), три дитячих поля (одне в Києві, друге в с. Нове, поблизу м. Кропивницького, третє в м. Рівному) [33].

Разом з тим, з урахуванням накопиченого досвіду, існуючих традицій та міжнародних зав'язків з провідними бейсбольними країнами, наявності кваліфікованих тренерських кадрів, спеціалістів та спортивного резерву, в українського бейсболу є реальна можливість виходу на якісно новий рівень у

сфері спорту вищих досягнень. І основним «локомотивом» забезпечення поставленої мети може стати профільний Центр спортивної підготовки, який потягне за собою інші, не менш важливі ланки структурної системи бейсболу: клуби, регіони і так далі. Здійснення даного проекту стане можливим лише при об'єднанні зусиль та участі в межах компетенції Міністерства спорту та молоді України, Федерації бейсболу софтболу України, регіональної та місцевої влади, що культивує бейсбол, а також потенційних спонсорів та приватних інвесторів.

В Україні бейсбол культивується не так давно, але за останні роки українські команди вирости до рівня європейських чемпіонатів в усіх вікових категоріях. Вже на Чемпіонаті Європи серед кадетів у 2015 році українська команда посіла III місце. У 2011 році на Чемпіонаті Європи в м. Брест (Білорусь) команда українських бейсболістів U-12 посіла III місце. Команда U-15 здобула III місце на Чемпіонаті Європи 2015 року в м. Брно (Чехія), у 2016 році молодіжна збірна виборола I місце на ЧЄ в Ізраїлі (м. Тель-Авів), у 2019 році 7 місце в групі «А» в Чехії (м. Брно) [33].

Якщо у світі бейсбол переживає третій етап свого становлення, а саме функціонує в якості бізнесу, то в Україні він проходить активну стадію формування й розвитку.

Український бейсбол не можна назвати явищем локальним: у цьому виді спорту дуже сильні регіони. На першому місці наразі знаходиться Кропивницький, де (переважно за рахунок міського бюджету) було споруджено якісний стадіон, а гравці-бейсболісти отримують заробітну платню зі спонсорських каналів. Дуже сильні команди Рівного та Чернівців. Складається ситуація постійного протиборства між регіонами – і Київ, звичайно ж, постійно намагається вирватися вперед. Але всі позитивні поривання киян гальмують такі проблеми, як брак кадрів та коштів.

На сьогодні в столиці функціонує три бейсбольні клуби – «Атма», «Козак» і «Стар-Бридж». Допомогає практика залучення гравців з клубів

інших країн. В сезоні 2018 року за «Атму» грало семеро легіонерів з клубів Білорусії та Молдови.

Для того, щоб почати грати у бейсбол в Україні, потрібно зібрати команду з 12 чоловік. Далі треба знайти, з ким грати – ще стільки ж новачків. Хоча є інший шлях – підключитися до вже створеної команди, яка зазвичай прив'язана до вже існуючого поля. Свого часу в Києві було 2 бейсбольних поля – професійне на Березняках поблизу озера Тельбін і непогане поле на Оболоні. Що стосується першого, то його забрали забудовники, на місці іншого – гольф-клуб. На сьогодні тренування та змагання в Києві проходять на новоствореному стадіоні в парку «Муромець», а також функціонує бейсбольний майданчик в школі №104 (Пуша-Водиця).

У місті Кропивницькому існує два стадіони. Перший стадіон «Юність» з полем і трибунами для глядачів на 300 посадкових місць. Також неподалік від Кропивницького, в селищі Нове є майданчик, на якому проходять як тренування, так й матчі Чемпіонатів міста, області, країни. В таких містах України, як Чернівці, Рівне, Суми, Миколаїв також діють майданчики.

Навчання гри в бейсбол переважно безкоштовне. Бейсбольне спорядження також тренери надають у користування, адже існує багато бейсбольних гуртків, в яких викладають колишні бейсболісти.

Ще одна незначна проблема, яка дещо впливала й гальмувала розвиток бейсболу на початку його становлення в Україні, – це забезпечення інвентарем всіх бажаючих. Головні елементи інвентаря бейсболіста – це битка та ловушка. Вартість якісної бити – від 100 до 200 доларів, професійні зразки можуть потягти на 250 дол. та більше. Бейсбольна ловушка з шкірзамінника у київських спортивних магазинах вартує близько 300 грн., аналогічна річ, зроблена із шкіри, вдвічі, а то і втричі дорожча. Амуніція американського виробництва вартує ще дорожче. Наприклад, бити продають по 200-300 дол.

Сучасний стан забезпечення бейсбольним інвентарем є незадовільним. Питання нестачі дорогого інвентаря вирішуються такими шляхами, як:

- допомога Федерації;

- допомога спонсорів;
- поміч зовнішніх партнерів, діаспор;
- самі батьки купують бити, м'ячі та ловушки для дітей.
- тренери самостійно шукають шляхи забезпечення команд інвентарем.

Сьогодні за допомогою інтернету та поштової інфраструктури можна замовити якісний інвентар хоч із самої Америки.

Нагальна проблема українського бейсболу – відсутність інфраструктури для тренувань. На жаль, ані спонсори, ані батьки не зможуть вирішити питання із стадіонами. У 36-мільйонній європейській країні є лише два повноцінних стадіони: у м. Кропивницькому та у м. Києві.

Кропивницький став осередком бейсболу, адже там проходить більшість Чемпіонатів. Колись мер міста був фанатом бейсболу, любив грати в цю гру. Тому з міського бюджету було витрачено гроші на спорудження стадіону, дитячої спортивної школи. В Києві, в столиці України, було лише одне поле, яке потім його забрали забудовники. Протягом багатьох років питання тренувань бейсболістів у столиці стояло критично, і у 2012 році нарешті було споруджено і запущено в експлуатацію поле в парку «Муромець». В Києві є декілька місць для облаштування стадіонів, на базі яких можна розмістити інфраструктуру. Це дало б великий поштовх до розвитку українського бейсболу [10].

4.2. Проблема формування резерву

Підготовка резерву в українському бейсболі здійснюється переважно за допомоги спортивних закладів – СШ та ДЮСШ; спеціалізовані дитячо-юнацькі школи олімпійського резерву – СШОР та СДЮШОР.

За даними на кінець 2021 року відділення бейсболу у спортивних школах існує у 7 містах України: Києві, Рівному, Кропивницькому, Миколаєві, Одесі,

Сумах. Загальна кількість спортивних шкіл, які здійснюють спортивну підготовку, складає 12 закладів.

Найважливішими критеріями розвитку системи підготовки спортивного резерву в країні є кількість та кваліфікаційний рівень спортсменів та тренерів у закладах спортивної підготовки (спортивних школах).

Таблиця 4.2.1.

**Динаміка розвитку дитячо-юнацького бейсболу в Україні
за період з 2014 по 2018 рр.**

№ п/п	Показники	Динаміка показників за роками						
розділ	Бейсбол	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	Кількість міст України, у яких є відділення ДЮСШ, СДЮШОР з бейсболу	4	4	5	5	5	6	6
2	Кількість відділень ДЮСШ, СДЮШОР	4	4	5	5	5	6	6
3	Кількість відділень ШВСМ	2	2	3	3	4	4	5
4	Кількість дітей, що займаються.	733	767	892	907	982	995	1020
5	Всього тренерів:	22	22	25	26	28	28	34
6	«Заслужений тренер України»	0	0	0	2	3	4	4

Дані, приведені в таблиці 4.2.1, наочно ілюструють динаміку розвитку бейсболу в країні в період з 2014 по 2018 роки. В період з 2016 по 2018 роки відзначається стабілізація або незначне зростання показників підготовки спортивного резерву в країні в порівнянні з 2014 роком.

Кількість дітей, що займаються бейсболом, є одним з основних показників в оцінці рівня роботи з підготовки спортивного резерву. Дані таблиці 4.2.1. свідчать про незначне збільшення кількості спортсменів.

Питання підготовки висококваліфікованих кадрів – це одна з найважливіших проблем бейсболу. Підготовка та підвищення кваліфікації тренерських кадрів в Україні потребує системного удосконалення, варто налагодити впровадження науково-методичного супроводу підготовки спеціалістів та бейсболістів не лише клубних, але й збірних та резервних команд.

Дані таблиці 4.2.1. підтверджують, що за період з 2014 по 2020 роки кількість тренерів, що працюють в закладах спортивної підготовки, збільшилася. Особливо помітний стрибок у кількості тренерів у 2020 році пояснюється відкриттям секції бейсболу ще в одній ДЮСШ м. Києва.

4.3. Шляхи вирішення проблеми потреби бейсбольних споруд в Україні

Розвиток бейсболу в Україні потребує як зведення нових споруд, так і модернізація вже існуючих для проведення тренувань та змагань різного рівня. Поступальний рух нашої країни шляхом демократизації сприяють розвитку соціально-культурного та спортивного життя суспільства на внутрішній та міжнародній арені. Основним завданням роботи є вирішення проблеми формування архітектурно-планувальної структури бейсбольних споруд в Україні.

З кінця 90-х років ХХ століття в Україні ентузіастами та прихильниками нового виду спорту було створено бейсбольні клуби у Луганській, Дніпропетровській, Донецькій, Київській, Кіровоградській, Львівській, Миколаївській, Одеській, Рівненській, Сумській, Хмельницькій, Чернівецькій областях та в автономній республіці Крим. На 2023 рік у нашій країні діє лише два повноцінних бейсбольних стадіони (м. Кропивницький та м. Київ), які придатні для проведення всеукраїнських змагань. Стадіон «Юність» (м.

Кропивницький) розрахований на 300 місць для глядачів. Його було зведено у 1995 році й на сьогодні він потребує капітального ремонту. Він має акредитацію Міжнародної Федерації Бейсболу та Софтболу (I.B.A.F.), що дозволяє клубу проводити на стадіоні змагання міжнародного рівня. У липні 2018 року на ньому вперше було поведено Чемпіонат Європи дивізіону С. В Києві, Чернівцях, Рівному, Миколаєві бейсбольні поля дозволяють проводити змагання регіонального рівня, а при інших клубах бейсбольні майданчики дозволяють проводити лише тренування.

У 1986 році на 91-ій сесії МОК в Лозанні було прийнято рішення про включення бейсболу до складу літніх Олімпійських ігор, а 7 лютого 2001 року Державний комітет молодіжної політики і спорту України видав указ №261 «Про перелік видів спорту, що визнані в Україні», згідно з яким бейсбол є офіційно визнаним видом спорту в нашій країні.

Вітчизняний досвід проектування спортивних будівель і споруд засновується на типології установ, яка не враховує особливості проектування і будівництва бейсбольних споруд. В Україні на даний момент майже відсутні дослідження з цієї проблематики.

В літературі вітчизняних авторів питанням архітектурного проектування спеціалізованих спортивних споруд для зимових, літніх, водних видів спорту приділено доволі багато уваги. Так, в роботах С.П. Зверинцева, В.В. Савченка, Є.Н. Барнабішвілі та інших порушуються важливі питання комплексної організації внутрішнього простору стадіону. Але такої інформації недостатньо для детального уявлення про те, що таке бейсбольна споруда. Особливість організації бейсбольної споруди полягає у тому, що за своєю функціонально-планувальною структурою вона має тяжіння до клубів, центрів дозвілля, фізкультурно-спортивних приміщень із розвинутими лікувально-оздоровчими функціями, яка формується на основі бейсбольної арени спеціалізованої для демонстрації матчів та підготовки спортсменів.

Серед вітчизняних джерел слід відмітити збірник офіційних правил з бейсболу, що погоджений Федерацією бейсболу та софтболу України, в якому

наведено основні розміри бейсбольного поля, правила, що регулюють проведення бейсбольних матчів.

Для визначення функціонально-обґрунтованої типології та номенклатури, а також особливостей проектування бейсбольних споруд, що відповідали б міжнародним стандартам та сучасним вимогам розвитку нового виду спорту в Україні, авторами була докладно розглянута практика функціонування більше, ніж 150 сучасних бейсбольних споруд, стадіонів та комплексів в країнах де, цей вид спорту розвивається більше ста п'ятдесяти років та в країнах, де йому лише три-чотири десятиріччя.

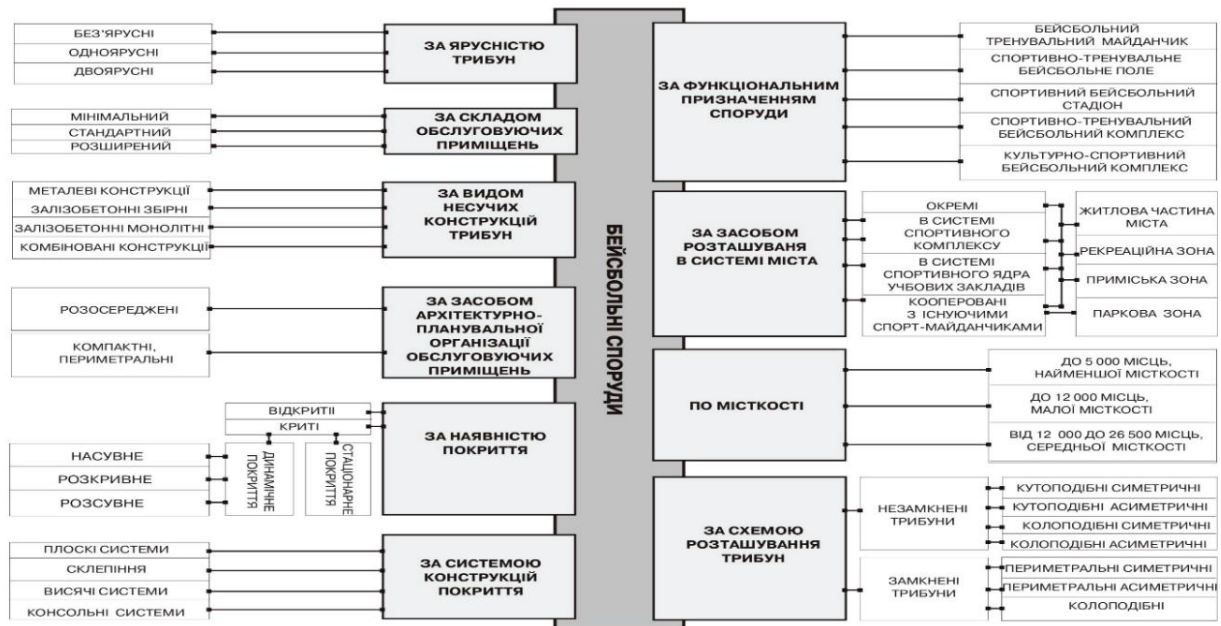
Дослідження існуючих класифікацій критих та відкритих спортивних споруд, спонукав авторів розробити для повної та комплексної архітектурно-будівельної характеристики класифікаційну побудову бейсбольних споруд для України за наступними ознаками:

- функціональним призначенням споруди;
- по місткості на трибунах для глядачів;
- схемою розташування трибун;
- ярусністю трибун;
- видом несучих конструкцій трибун;
- складом обслуговуючих приміщень;
- наявністю покриття над бейсбольною ареною;
- системою конструкції покриття над бейсбольною ареною (Рис. 4.3.1.)

Подальші дослідження архітектурно-планувальної структури бейсбольних споруд проводились згідно відповідності ознакам цієї класифікації. На період становлення нового виду спорту в нашій країні та при існуючій мережі спортивних та фізкультурно-оздоровчих споруд, запропоновано номенклатуру з п'яти типів бейсбольних споруд, враховуючи їх поетапне впровадження:

- 1) бейсбольний тренувальний майданчик (далі БТМ);
- 2) спортивно-тренувальне бейсбольне поле (далі СТБП);

- 3) спортивно-тренувальний бейсбольний стадіон (далі СТБС);
- 4) спортивно-тренувальний бейсбольний комплекс (далі СТБК);
- 5) культурно-спортивний бейсбольний комплекс (далі КСБК).

Рис. 4.3.1. Рекомендована класифікація бейсбольних споруд для України [1, с.134]

Відповідно до запропонованих типів розвитку бейсбольних споруд в Україні прогнозується за трьома періодами:

- I. Сучасний стан;
- II. Найближча перспектива;
- III. Віддалена перспектива.

Сучасний стан. На теперішній час в Україні існують такі типи, як БТМ, СТБП, СТБС. Кожен з існуючих бейсбольних клубів в Україні проводить тренування на таких майданчиках. Створення універсальних БТМ, або кооперування БТМ із вже існуючими спортмайданчиками не потребує великих фінансових витрат. Таким чином, є всі підстави припускати, що БТМ при спортивному чи учбовому закладі з'являться протягом найближчих 2-5 років [2, с. 56-59].

Найближча перспектива (5-10 років). Беручи до уваги зростаючу популярність бейсболу серед молоді, успіхи наших команд на змаганнях

міжнародного рівня, загальні тенденції розвитку економіки, є підстави прогнозувати, що найближчі 5-10 років (після війни) у країні з'явиться такий тип бейсбольної споруди, як СТБК.

Віддалена перспектива (10-20 років). За умови подальшої популяризації бейсболу на державному рівні, залучення крупних інвестицій в розвиток бейсбольної індустрії, в Україні прогнозується такий тип громадської споруди, як КСБК. Експлуатація таких комплексів у країнах Азії та США показала ефективне універсальне функціонування споруди на основі бейсбольної арени для проведення спортивних та культурно-видовищних заходів. В цілях комплексного рішення формування бейсбольних споруд розроблено та сформульовано такі принципи:

- Принцип оптимізації архітектурно-планувального формування бейсбольних споруд. Засновується на таких положеннях: функціональне зонування внутрішнього простору споруди, розділення основних потоків, поліфункціональне використання бейсбольної арени, динамічність планувальних рішень споруди.

- Принцип відповідності об'ємно-просторового формування трибун бейсбольної арени. Базується на таких положеннях: конфігурація бейсбольної арени, що подібна до сектора круга, пріоритетність ігрових зон арени, граничне зорове сприйняття об'єкта спостереження, зорове сприйняття арени з припустимим викривленням, місткість бейсбольної споруди, вибір конструктивного рішення трибун споруди.

- Принцип динамічності об'ємно-просторової організації бейсбольної споруди. Формується на наступних положеннях: можливість подальшого розширення та реконструкції споруди, взаємозв'язок динамічної та стаціонарної структури архітектурних елементів та індивідуалізація архітектурного образу бейсбольної споруди.

- Інтеграційно-комунікаційний принцип кооперування бейсбольних споруд. Базується на таких положеннях: просторова відповідність (наявність ділянки, необхідної для розташування), функціональна відповідність

(максимальне використання існуючого функціонального взаємозв'язку приміщень будівлі та адаптація її під функції бейсбольної споруди), економічна доцільність (аналіз стану існуючого об'єкту для кооперування, наявність достатньої матеріальної та технічної бази для створення бейсбольної споруди), черговість використання спортивних майданчиків, включення в інфраструктуру міста (взаємозв'язок з оточуючою забудовою, ландшафтом, інфраструктурою міста) [3, с. 105-106].

На думку провідних архітекторів країни, найбільш перспективним засобом розвитку мережі бейсбольних споруд в Україні на теперішній час – є кооперування бейсбольних споруд з існуючими спортивними спорудами та майданчиками. У містах, де популярність бейсболу зростає, але не має можливості виділення з резервів міста значної за розмірами ділянки, виходом може бути кооперування бейсбольного або софтбольного тренувального поля з існуючими в місті спортивними ядрами. Така стратегія допоможе уникнути складнощів з пошуком поля для тренувань на початковій стадії розвитку бейсболу.

Розташування запропонованих типів можливе майже у всіх зонах міста: виробничій, замиській, житловій, громадській. Оскільки зони різко відрізняються по функціях та параметрах ділянки, одна з вимог раціональної побудови бейсбольної споруди – це доцільне визначення складу приміщень та будівель для кожної із зон. У відповідності з функціональним призначенням, бейсбольні споруди можуть бути окремо розташованими в системі міста або скооперованими з вже існуючими спортивними майданчиками, входити до складу спортивного ядра учбових, спортивних закладів або комплексів [2, с.124].

Поява нового типу споруд на базі бейсбольної арени має перспективний розвиток у якості універсальної споруди для проведення культурно-масових та спортивних заходів від малої до великої місткості з більшим коефіцієнтом комфортності ніж споруди на основі футбольного поля або легкоатлетичного ядра. На основі аналізу зарубіжного і вітчизняного досвіду проектування і

будівництва, запропоновано перелік культурно-масових та спортивних заходів, які можуть проводитися на бейсбольній арені.

Встановлено, що параметри та конфігурація бейсбольної арени та трибун для глядачів дозволяють проводити тренування з 34-ох видів спорту.

4.4. Вирішення проблеми кадрів

Питання підготовки висококваліфікованих кадрів – одна з провідних проблем у бейсболі. На сьогодні існує проблема нестачі високопрофесійних тренерсько-педагогічних кадрів у дитячо-юнацьких спортивних школах. Цю проблему можна подолати з допомогою «точечного» залучення для роботи в означених навчальних закладах іноземних тренерів. Це будуть не «зіркові» тренери з високими гонорарами, а дитячі тренери з помірними фінансовими вимогами.

Варто розглянути питання про створення економічних умов для залучення колишніх спортсменів-професіоналів до тренерської діяльності, в тому числі для роботи в дитячо-юнацькому бейсболі.

На основі досвіду багатьох європейських країн варто починати популяризацію бейсболу з найменших вікових категорій. Турніри по дворовому та шкільному бейсболу дають можливість обігруватися не професійним спортсменам, а талановитим дітям –початківцям. Спрощені правила дозволяють грати у бейсбол без спеціальної підготовки на будь – якому майданчику, у дворі та будь-якій спортивній залі. А мінімум інвентаря дозволило б зробити гру доступною для будь-якого школяра України.

Поруч з розвитком вуличного та шкільного бейсболу, ФБСУ надавала і продовжує надавати організаційну підтримку ветеранам бейсболу і ветеранському руху загалом. Одна з основних задач ФБСУ – сприяти організації музею Історії Українського бейсболу та скласти книгу – збірка «Історія бейсболу».

З 2017 року стали проводитися зустрічі ветеранів бейсболу, зорганізуються товариські матчі зірок ветеранів бейсболу проти зірок команд любителів. Проте цей рух поки що носить аматорський характер.

У 2018 році збірна команда України з бейсболу брала участь у міжнародному турнірі Word Series Rob Hobbs (Форт Майєрс, штат Флорида, США) серед ветеранів.

Одним із важливих напрямків у діяльності Федерації бейсболу софтболу України за минулий період стало сприяння збільшенню кількості й створення дієвих регіональних осередків в найбільш активних містах країни, а також збільшення команд та клубів та їхнє методичне забезпечення.

На сьогоднішній день спостерігається зростання інтересу до бейсболу в Україні як до масового виду спорту. Зусиллями ентузіастів стали зароджуватися любительські команди, проводитися турніри. Любительські змагання проводяться з 2006 року.

Основні резерви формування любительських команд:

- ті, що грали в дитинстві і прагнуть займатися спортом;
- ті, що познайомилися з бейсболом у дорослому віці, на фоні популярних фільмів, книг, популярних програм про бейсбол [22].

4.5. Шляхи покращення рівня професійності тренерського складу

Вже декілька років поспіль Федерація бейсболу софтболу України проводить регулярні суддівські семінари, на які запрошуються провідні європейські бейсбольні судді. Проходять семінари в квітні місяці, коли проводиться Кубок Колодицького і є можливість показати майстер-класи по суддівству під час живої гри.

З 2000 по 2013 рік кількість суддів високої кваліфікації залишалось на одному рівні. З 2014 року кадровий суддівський склад збільшився, оскільки колишні гравці стали суддями. Міжнародна категорія суддівства СЕВ дає

можливість суддям приймати участь у Чемпіонатах Європи, судити ігри міжнародного рівня, обмінюватися досвідом, ознайомлюватися з новими тенденціями, змінами в бейсбольних правилах.

Для забезпечення динамічного розвитку бейсболу необхідно мати стійку систему підготовки та перепідготовки кадрів, включаючи підготовку тренерсько-викладацького складу, кваліфікованих спортивних менеджерів, суддів, кваліфікованого персоналу для створення і утримання спортивних споруд, спортивних лікарів, інших спеціалістів забезпечення збірних команд України.

Для підвищення кваліфікації тренерів та спеціалістів з бейсболу, а також збільшення кадрового тренерського і суддівського складу необхідно регулярно проводити науково-практичні (методичні) конференції; курси підвищення кваліфікації; науково-методичні семінари.

В числі основних завдань підготовки кадрів з бейсболу необхідно організувати професійне навчання (кафедри бейсболу) на базі одного з спортивних вузів України, наприклад Національного Університету фізичного виховання і спорту України в м. Києві.

Система підготовки та підвищення професійної кваліфікації тренерів і спеціалістів з бейсболу повинна включати:

- Відкриття в навчальних закладах відповідної спеціалізації в межах підготовки спеціалістів, що отримують рівень освіти бакалаврів і магістрів, удосконалення програм підвищення кваліфікації та професійної підготовки;
- Взаємодію з освітніми закладами професійної освіти по формуванню змісту навчальних програм дисциплін і практик по спеціалізації «Теорія та методика бейсболу»;
- Проведення щорічних семінарів для тренерів і спеціалістів (лікарів, масажистів, психологів);
- Проведення науково-практичних конференцій із залученням провідних міжнародних спеціалістів;

- Розробку плану науково-дослідних робіт та впровадження результатів по лінії Міністерства Молоді та Спорту України;
- Вивчення спеціальної літератури та методичних рекомендацій щодо важливих питань спортивної підготовки сильних бейсболістів та команд з урахуванням новітніх даних, у тому числі зарубіжних;
- Підготовка та видання необхідної навчально- методичної літератури;
- Вивчення та корекція проміжних результатів і підсумкової інформації по виконанню заходів Цільової комплексної програми з бейсболу 2017-2020 років.

У числі інших заходів необхідно:

- Забезпечення участі тренерів у навчальних програмах та програмах грантів;
- Стажування перспективного тренерського складу, а також спеціалістів у збірних командах України та за кордоном;
- Програма перепідготовки спортсменів, які завершують спортивну кар'єру для роботи в якості тренерів і управлінської ланки;
- Розробка та впровадження адекватної системи мотивації (моральної та матеріальної)тренерів і спеціалістів усіх рівнів;
- Створення системи атестації тренерів, суддів та інших спеціалістів.

Забезпечення кадрового та методичного забезпечення бейсболу є однією з найбільш гострих проблем у бейсболі. Незначна кількість тренерів не дозволяє збільшуватися чисельності тих, що займаються бейсболом.

Починаючи з 2003 по 2011 роки статистичні дані кадрового забезпечення бейсболу почали знижуватися, особливо це помітно у дитячо-юнацькому бейсболі. За період з 2012 по 2015 рік кількість тренерів, що працюють в закладах спортивної підготовки, залишилась на попередньому рівні. Це є однією з причин погіршення результатів виступів збірних команд України на міжнародних змаганнях, утворення прогалів у деяких вікових категоріях у кількісному складі спортсменів, здатних виступати за збірну команду України.

Для збереження молодих тренерів та висококласних спеціалістів необхідна фінансова підтримка у системі оплати їхньої праці як з боку держави, так і з боку керівництва організацій, в яких вони працюють. Низька оплата праці молодим спеціалістам, особливо працюючим на наборі та з групами початкової спортивної підготовки - це найголовніший фактор, що не дозволяє збільшити кількість спеціалістів у бейсболі. На даний момент переважно тренерами лишилися люди, які є фанатами своєї справи.

Варто зазначити, що необхідне комплексне вирішення проблем кадрового, методичного забезпечення, збільшення регіональних федерацій, створення нових секцій за місцем проживання, відділень по бейсболу у спортивних школах, будівництво бейсбольних майданчиків і полів дозволить планомірно вивести Український бейсбол на рівень лідерів світових держав бейсболу.

4.6. Подолання проблеми інформаційного висвітлення бейсбольних ігор всіх рівнів

На даний момент в Україні цілком відсутня система інформаційного забезпечення ігор на всіх рівнях, що призвело до повної інформаційної ізоляції бейсболу.

Не дивлячись на те, що змагання проходять регулярно, трибуни (там, де вони є) пусті. Причини дві:

- 1) Відсутня поінформованість населення про змагання, що проходять;
- 2) Низька обізнаність з бейсболом в Україні.

Наприклад, в Нідерландах протягом року стадіони з бейсбольними матчами відвідують більш, як 22 мільйонів вболівальників. Матчі транслюються у прямому ефірі, також телебачення для повтору бейсбольних матчів обирає найбільш зручний для працюючих громадян час і показує їх з 7 до 9 вечора, 3-4 рази на тиждень.

Потурбуватися про придбання квитків на матчі треба заздалегідь,

особливо це стосується святкових днів та в період золотого тижня (29 квітня -5 травня). Вартість квитка в середньому складає 35 євро.

Для виправлення ситуації в Україні необхідно прийняти низку заходів, спрямованих на регулярне висвітлення через доступні інформаційні канали інформації, пов'язаної з проведенням змагань, масових та любительських ігор, популяризаційно-просвітницьких заходів та інше. Також має резон розвивати та популяризувати бейсбольну культуру як здоровий образ життя та профілактику соціальних проблем суспільства.

У першу чергу необхідно підвищувати відвідуваність бейсбольних матчів усіх рівнів, включаючи матчі за участі дитячо-юнацьких, молодіжних, жіночих команд за рахунок:

- своєчасного та доступного для потенційної аудиторії інформування про заходи, що проводяться;
- створення необхідної для комфортного перегляду матчів інфраструктури у місцях проведення заходів (наявність трибун, харчування, транспортної доступності);
- створення святкової атмосфери на матчі, наявність коментатора, можливість розуміння гри для глядачів, які не знайомі з бейсболом (концепція «Бейсбол як шоу»);
- прищеплення широким масам бейсбольної культури, культури підтримки свого міста, клубу і т д на змаганнях;
- організація для учнів загальноосвітніх шкіл, дитячих будинків та інтернатів відкритих уроків, участь у спортивних виставках та висвітлення таких заходів у ЗМІ;
- організація показових матчів за участі зірок українського та європейського бейсболу, спонсорів, відомих людей та висвітлення в ЗМІ таких заходів;
- організація міжнародних змагань і турнірів.

Розвиток культури перегляду й підтримки бейсбольних команд на турнірах і змаганнях є вкрай необхідним аспектом, що дозволяє з одного боку

забезпечити глядачам повноцінний відпочинок та емоційне відновлення, а з іншого – підняти мотивацію гравців, уникнувши ефекту «Гри при пустих трибунах».

На даний момент інформованість широких мас як про саму гру в бейсбол (як про вид спорту), так і про наявність команд та заходів мінімальна. Важливо досягти знань правил хоча б на спрощеному, побутовому рівні.

Для підвищення відвідуваності заходів необхідно:

- організувати показові матчі за участі гравців Національної Збірної, іноземних команд, ветеранів українського бейсболу;
- Ведення просвітницької та науково-популярної роботи у соцмережах та на сайті Федерації;
- З 2024 року налагодити щорічний звіт на сайті ФБСУ з українського бейсболу, який би містив інформацію про виступи Національної Збірної, змаганням, що проходять на території України; інформації, необхідної для любителів та вболівальників.

Також необхідно налагодити щільний контакт з телевізійними каналами для висвітлення змагань. На жаль, політика ЗМІ спрямована на придбання прав на покази спортивних змагань лише у випадку соціальної значимості спорту, і трансляція матчів можлива лише на фінансовій основі. Починаючи з 2024 року огляд основних бейсбольних заходів на телебаченні повинен стати щомісячним протягом сезону, також необхідні трансляції соціальних заходів та показових матчів.

У країні наявне недостатнє фінансування офіційних заходів та спортивних заходів, включених до єдиного комплексного плану Міністерства молоді та спорту України. Створюється великий дефіцит коштів, що виділяються з боку Міністерства молоді та спорту України, і він не дозволяє Федерації повноцінно організувати виїзди збірної команди України на Першості та Чемпіонати Європи, а також тренувальні заходи до них.

З боку Міністерства молоді та спорту України варто звернути увагу на складну фінансову ситуацію, що склалася. В цій ситуації опинилися збірні

команди України та сприяння у виділенні достатніх засобів на підготовку та виїзди команд на офіційні змагання. Федерації бейсболу софтболу України варто зайнятися пошуком спонсорів у залученні засобів для популяризації та розвитку бейсболу в цілому.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 4

Аналізуючи історичний період розвитку бейсболу 1991-2021 роки, можна виділити основний спектр нагальних проблем: забезпечення якісним інвентарем усіх бажаючих; формування резерву; недостатня кількість бейсбольних споруд в країні; виховання потужних кадрів; рівень професійності тренерського складу; інформаційне висвітлення бейсбольних ігор всіх рівнів.

Федерацією Бейсболу та Софтболу України разом з інвесторами, меценатами та ініціативними групами проводяться такі заходи, що сприяють активному розвитку бейсболу в Україні:

- 1) Інтенсивне збільшення команд та клубів у різних містах та областях;
- 2) Надання методичного забезпечення;
- 3) З 2018 року стартував Ветеранський рух бейсболу;
- 4) Проведення згідно попередньо укладеного розкладу різнорівневих змагань з бейсболу на рік;
- 5) Проведення тренерських та суддівських семінарів в Україні;
- 6) Забезпечення якісного суддівства під час змагань, які проводяться у країні;
- 7) Створення сайтів в Інтернет-мережі, які висвітлюють бейсбол та події, пов'язані з цим видом спорту;
- 8) Залучення ЗМІ до бейсбольних подій.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Бейсбол – це доволі демократична гра, в яку може грати кожен. Якщо в баскетболі вітається високий зріст, у футболі – вміння бігати, то в бейсболі може реалізуватися кожен. Якщо людина не сильно кидає, але точно, вона може бути гарним пітчером. Сильний удар, але не точний – аутфілдер (той, що патрулює зовнішнє поле). При великій комплекції і незначній рухливості можна стати кетчером.

Простежити еволюцію від старовинних ігор з битою і м'ячем до сучасного бейсболу важко. Свідoctва схожих ігор зустрічаються ще у Стародавньому Єгипті та Індії у II тисячолітті до нашої ери. Проте історики спорту вважають, що сучасний бейсбол походить від англійської лапти XVI ст.

Бейсбол найбільш популярний у США. Першим у світі професійним командним ігровим видом спорту бейсбол став у 1869р. У 1876р. було сформовану першу у світі професійну спортивну лігу, на комерційних засадах. У 1880р. у професійному бейсболі запроваджено контрактну систему найму гравців. Обмеження прав бейсболістів спонукало їх до створення у 1885р. організації, яка б захищала їхні права – Братство професійних бейсболістів. Наприкінці XIX ст. пересічні бейсболісти отримували заробітну плату у три, а зірки бейсболу – у п'ятнадцять разів більшу за середню зарплату у промисловості США.

Міжнародну федерацію бейсболу (International Baseball Federation, IBAF) створено у 1938 році. Станом на 2014 рік вона об'єднує 118 національних спортивних федерацій.

У 2010 р. середня річна заробітна плата бейсболістів MLB складає 2,7 млн дол. У 2000 р. Національна та Американська ліги об'єдналися у Головну бейсбольну лігу – MLB. З 2013 р. комісаром Головної бейсбольної ліги є Бад Селіг. Сьогодні Головна бейсбольна ліга складається з 30 команд: 29 розташовані в США, 1 – в Канаді. Кожна ліга розділена на три дивізіони:

Східний, Західний і Центральний, по 5 команд в кожному. MLB входить до п'ятірки спортивних ліг (після NFL, Бундеслиги, Австралійської футбольної ліги та Прем'єр ліги) з найвищою відвідуваністю – понад 30 тис осіб за одну гру. Окрім національного чемпіонату, MLB проводить Матчі усіх зірок (з 1933 р.), Світову серію (з 1903 р.) та Світову бейсбольну класику (з 2005 р. – це змагання, які проводяться MLB, Міжнародною Федерацією бейсболу та Асоціацією гравців у бейсбол Головної Ліги).

Бейсбол 12 разів входив до програми Ігор Олімпіади: вперше у 1904 році як показовий вид спорту, а з 1992 до 2008 р. – як офіційний. У програму Всесвітніх ігор був включений всього один раз у 1981 році. Про популярність бейсболу в Америці, зокрема свідчить той факт, що кіностудії Голлівуда й інші студії США зняли про нього чимало фільмів.

В Україні бейсбол почав розвиватися ще з часів перебування УРСР в складі СРСР. Перші турніри чемпіонату та Кубку України також пройшли в часи СРСР, паралельно союзній бейсбольній першості. З восьми команд вищої ліги першого чемпіонату СРСР з бейсболу, що проходив у 1989 році, три клуби були українськими:

«Битовик», Київ;

«Докер», Одеса;

«Фотон», Симферопіль.

Перший чемпіонат УРСР 1990 року являв собою окрему першість всіх українських команд, що виступали у вищій та першій лігах союзного чемпіонату і пройшов в межах літньої Спартакіади України. Учасниками були «Битовик» та ШВСМ з Києва (в майбутньому – «Альянс», багатократний чемпіон незалежної України), а також клуби з Одеси, Сімферополя, Іллічівська, Луганська, Чернівців. Перемогу здобув сімферопольський «Фотон».

Двічі українські бейсбольні збірні обіймали другі місця на чемпіонатах Європи. У 2008 році – збірна U-12, у 2012 році – збірна U-21.

За всю історію національної бейсбольної команди було всього два

тренери:

- 1) Віктор П'яних (чемпіонат Європи 1995 року);
- 2) Олег Бойко (чемпіонати Європи 1997, 2001, 2005, 2007 і др)

Тричі українські бейсболісти ставали бронзовими призерами чемпіонатів Європи: в середині дев'яностих два третіх місця завоювали кадетські збірні (U-15) – останнє здобуте 3-є місце у 2015 році (м. Брно, Чехія), у 2011 році – збірна ювенілів (U-12).

П'ять разів українські збірні виступали на бейсбольних змаганнях загальносвітового рівня. Тричі наші спортсмени приймали участь у «Світовій серії» турнірів «Літл Ліги», що проходив в США, двічі українські бейсболісти –кадети грали на чемпіонатах світу U-16.

Шість разів українські збірні не мали змоги прийняти участь у Чемпіонатах Європи, незважаючи на те, що проходили відбіркові турніри. До чемпіонатів Європи не приїздили, бо не було фінансування.

Вісім разів українські клуби (з Кіровограду та Сімферополя) вигравали кваліфікаційні турніри у різних розіграшах «Європейського Кубку» з бейсболу.

Вісім міст представлені своїми командами у Вищій Лізі чемпіонату України з бейсболу. Дивізіон «А»: «БіоТехКом - КНТУ» (Кропивницький), «БіоТехКом СДЮШОР» (м. Кропивницький), «АТМА» (Київська область), «Західний вогонь» (м. Рівне), «Соколи-Спартак»(м. Чернівці), «СДЮШОР – Колос» (м. Рівне).

Дивізіон «Б»: «West Said» (м.Рівне), «СДЮШОР – Колос» (м. Рівне), «Сумські ворони» (м. Суми), БК «Полтава» (м. Полтавська область), «Бомберс» (м. Дніпро), «Десант» (м. Миколаїв).

Найбільш титулованою командою українського бейсболу є «БіоТехКом КНТУ» (м. Кропивницький). Вона є 17-кратним чемпіоном країни та 16-кратним володарем Кубку України.

Основні проблеми розвитку бейсболу в Україні:

- 1) Відсутність бейсбольних стадіонів у Києві, великих містах та

- регіонах. В Україні є лише один бейсбольний стадіон в м. Кропивницькому. Ігри проводяться на спеціалізованих майданчиках;
- 2) Достатньо мала кількість посадочних місць для глядачів на трибунах біля майданчиків;
  - 3) Немає виробництва та продажу інвентаря та обладнання для гри в бейсбол в Україні. Інвентар доступний лише через інтернет-магазини та зв'язки за кордоном;
  - 4) Остання публікація правил 1997 року;
  - 5) Нестача методичних, навчальних матеріалів по організації та проведенню тренувальних процесів українською мовою.

Аналіз розвитку бейсболу в Україні констатує такі факти, які вимагають системного та комплексного рішення проблем:

- Розвиток спортивного резерву (збільшення кількості відділень по бейсболу у спортивних школах, регіональних центрів по спортивній підготовці);
- Розвиток інфраструктури (будівництво бейсбольних майданчиків та полів);
- Збільшення кадрового забезпечення;
- Інформаційного та методичного забезпечення;
- Збільшення кількості відокремлених підрозділів Федерації бейсболу та софтболу України.

Дані заходи дозволять планомірно вивести Український бейсбол на рівень лідерів європейських країн.

Для успішного виконання даної Програми необхідне повноцінне фінансування усіх передбачених заходів.

Важливою складовою діяльності ФБСУ є представництво наших спеціалістів у головних бейсбольних об'єднаннях – ІВАФ та СЕВ Європа. У європейській конфедерації СЕВ Україну представляє О. Бойко.

Основними заходами ФБСУ по міжнародному розвитку та взаємодії з міжнародними федераціями є:

- активна участь ФБСУ в роботі СЕВ;
- здійснення обміну досвідом із зарубіжними федераціями у формі проведення спільних тренувальних зборів, конференцій, семінарів;
- забезпечення участі збірної команди України у змаганнях, які проводить СЕВ та ІВАФ.

ФБСУ активно взаємодіє з вищими органами управління спорту в країні – Міністерством молоді та спорту України та Національним Олімпійським комітетом України.

Міністерство молоді та спорту України згідно затвердженим планам в повному об'ємі фінансує підготовку та виступ національної збірної України в Чемпіонатах Європи.

Достатньо мало інформації про бейсбол в інтернеті, ЗМІ та висвітлення на ТВ бейсбольних матчів. Ці фактори гальмують популяризацію бейсболу в країні. Для поліпшення даної ситуації необхідна маркетингова стратегія щодо популяризації бейсболу в Україні. Необхідно налагодити більш сприятливу роботу із ЗМІ та ТВ, щотижневе освітлення у головних виданнях газет та в інтернеті, залучення волонтерів в якості фотографів та операторів.

Відсутність сучасних технологій підготовки, ресурсного та науково-методичного забезпечення бейсболу українською мовою можна вирішити за допомогою:

- низки видання бейсбольної літератури: методичних посібників для школярів, студентів, гравців, тренерів, суддів, скорерів;
- розробка та видання програм спортивної підготовки, передпрофесійної підготовки для шкіл спортивного спрямування;
- розробка відео посібників з показом та поясненням техніки в бейсболі різним за рівнем гравцям (від початкового до професійного рівня).

Щоб підвищити інтерес широких мас до бейсболу як до доступного та масового виду спорту можна запровадити проекти «Бейсбол у школу», всеукраїнську спартакіаду з бейсболу серед дворових та шкільних команд «Золота ловушка», «Студентський бейсбол» та інші проекти. Змагання із

спрощеного бейсболу без використання ловушок, у спортзалах на 2 чи 3 бази з використанням тенісних м'ячів дозволить забезпечити масовість, зацікавити якомога більше дітей.

Разом із створенням державної програми розвитку бейсболу варто було б переглянути нормативного віку початку занять з дітьми у ДЮСШ за програмою не з 9 років, а з 6, оскільки в Америці тренування починаються з 4-5 років, тому наші спортсмени втрачають цінний час на випрацювання техніки кидків та відбивання.

В усіх регіонах доволі слабка матеріально-технічна база для занять бейсболом, особливо в зимовий період. Мала кількість спеціалізованих бейсбольних полів, на яких можна проводити тренувальні заняття та офіційні ігри. Тому необхідно розробити комплекс заходів щодо покращення матеріально-технічної бази в регіонах, і в подальшому сприяння та організаційний супровід.

Відсутність постійної спеціалізованої бази для підготовки збірних команд в зимовий період можна вирішити шляхом будівництва чи то оренди на тривалий термін спортивної бази з готовою інфраструктурою в осередку активного розвитку бейсболу – Київ, Рівне чи то Кропивницький. Будівництво від двох до чотирьох бейсбольних полів, на яких можна проводити тренувальні заходи збірних команд України. А також подальша експлуатація в період літніх канікул з організацією бейсбольних таборів для українських команд.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Барнабишвили Е.Н. Общая теория архитектурного проектирования стадионов. - Т.: ТбилЗНИЭП, 2012. – 265 с.
2. Барнабишвили Е.Н. Теоритические основы проектирования профилей ярусных трибун зрелищно-массовых сооружений. – Т.: ТбилЗНИЭП, 2001. - 246 с.
3. Барнабишвили Е.Н. Сооружения с динамическим покрытием. Т.: ТбилЗНИЭ, 2015. - 164 с.
4. Безбабный С.Н. Бейсбол, софтбол: справочник, 1999., Симферополь. - 91 с.
5. Безбабный С.Н. Бейсбол. Национальный чемпионат Украины 96, высшая лига, Симферополь. – 1996. – 64 с.
6. Бейсбол в Італії – [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://ru.frwiki.wiki/wiki/Baseball_en_Italie
7. Бейсбол. Хуан Эало де ла Эрран – 1988. – 82 с.
8. Бейсбол по-украински – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.dsnews.ua/politics/art1547>
9. Бейсбол – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://prousa.info/baseball>
10. Бейсбол може стати популярним видом спорту в Україні – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://ukrainian.voanews.com/a/a-49-2007-06-04-voa1-86824757/219122.html>
11. Бейсбол вчера, сегодня, завтра: справочник тренера, 2015., Кировоград. – 258с.
12. Бейсбол в Німеччині – [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://www.baseball-reference.com/bullpen/History_of_baseball_in_Germany
13. Бейсбол в Чехії – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://mopupduty.com/baseball-in-the-czech-republic-091312>

14. Бейсбольные клубы Украины – [Электронный ресурс] // Режим доступа: http://baseballclub.ru/inf/clubs/ukraine/#.W_meyzFoTIV
15. Бейсболісти «Біотехком-КНТУ» двадцятьє стали володарями Кубку України – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://gre4ka.info/sport/39849-beisbolisty-biotekhhkom-kntu-vdvadtsiate-staly-volodariamy-kubku-ukrainy-foto>
16. Біотехком-КНТУ – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://uk.wikipedia>
17. «ВіоТехСом-КНТУ» (Кропивницький) – володар Кубку України – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.sport-kr.com.ua/?p=29046>
18. Виступ президента Федерації бейсбола і софтбола А. Ніколаєнка з питань проблем українського бейсболу – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://ictv.ua/ua/videos/143027/>
19. Гончарова О. Бейсбол Криму привили кубинці – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://crimea.mk.ru/articles/2015/06/04/beysbol-krymu-privili-kubincy.html>
20. Долбышева Н.Г. Спортивно-технические и прикладные виды спорта как составная часть неолимпийских видов спорта в Украине/ Н.Г. Долбышева, И.А. Колесник, М.Г. Гладенко// Слобожан. Наук-спорт. Вісн. – 2013. - №4(37). – С. 20-24.
21. Збірна України з бейсболу – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
22. История бейсбола в СССР – [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.baseballclub.ru/news/news/sssр/#.W_lydDFoTIU
23. История бейсбола в США – [Електронний ресурс] // Режим доступу: www.baseball.by/ob_igre/istoriya.html
24. История и правила игры в бейсбол – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://smtimes.ru/sport/test-o-bejsbole/>

- 25.История бейсбола в Черноморске – [Электронный ресурс] // Режим доступа:<https://www.04868.com.ua/news/1543920/istoria-bejsbola-v-cernomorske>
26. Історія бейсболу в Нідерландах – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://m.sports.ru/tribuna/blogs/fieldofdreams/3176977.html>
- 27.Когда и как появился бейсбол– [Электронный ресурс]// Режим доступа: <http://alvin-almazov.ru/baseball/kogda-i-kak-poyavilsya-bejsbol/>
- 28.Линець М.М. Професійний спорт як соціальне явище – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/5282865/>
- 29.Неолімпійський спорт: навч. посіб. для студ. Вищ. Навч. Закл. Фіз. Виховання і спорту/ Є.В. Імас, С.Ф. Матвеєв, О.В. Борисова та ін) – К.:НУФВСУ, вид-во «Олімп. Літ-ра», 2015. – С. 31
- 30.Новый этап в истории бейсбола – [Электронный ресурс] // Режим доступа: http://www.cnorn.ru/other/panorama/1987/june/new_stage_in_history_of_baseball
- 31.Олимпийская энциклопедия. Том 3. Спортивные игры. Бейсбол – [Электронный ресурс] // Режим доступа: <https://books.google.com.ua/books>
- 32.Официальные правила. Бейсбол. Федерация бейсбола и софтбола Украины. – Кировоград, 1997. - 52 с.
- 33.Офіційний сайт Федерації бейсболу і софтболу України. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.fbsu.com.ua>.
- 34.Підгорна Г.Д. Формоутворюючі фактори об’ємно-просторового рішення критих бейсбольних стадіонів // Містобудування та територіальне планування: Наук.-техн. збірник / К., КНУБА, 2004. – Вип. 17. – С. 242-247.
- 35.Підгорна Г.Д. Геометрическое построение объемно-пространственных параметров безъярусных трибун предельной вместимости для бесбольной арены // Геометрическое и компьютерное моделирование:

- энергосбережение, экология, дизайн: Сб. науч. тр. КНУТД / Спецвыпуск. – К., 2004. - С. 72-77.
36. Підгорна Г.Д. Орієнтація бейсбольних споруд по сторонам світу. // Геометрическое и компьютерное моделирование: энергосбережение, экология, дизайн: Сб. науч. тр. КНУТД / Спецвыпуск. – К., 2005. - С. 344-349.
37. Развитие бейсбола в США – [Электронный ресурс] // Режим доступа: <https://prousa.info/index.php/baseball>
38. Развитие бейсбола в школе как метод совершенствования координационных способностей детей // Приоритеты педагогики и современного образования. - сборник статей II Международной научно-практической конференции. Ответственный редактор Гуляев Герман Юрьевич. 2018. – С. 240-242.
39. Розвиток бейсболу в Україні// Безбабний С.М., Линець М.М. – К, 2011. – С. 210-225.
40. Савченко В.В. Многоцелевые зрелищные и спортивные залы. – К.: Будівельник, 1979. – 165 с.
41. С битами наперевес: одесский бейсбол – родом из Перестройки – [Электронный ресурс] // Режим доступа: <https://dumskaya.net/news/bejsbol-po-odesski-v-80-h-igrali-samodelnymi-bit-041417/>
42. Слепцов О.С., Бутенко Г.Д. Досвід будівництва культурно спортивних бейсбольних комплексів // Сучасні проблеми архітектури та містобудування: Наук.-техн. збірник / К., КНУБА -2000.-Вип. 8. – С. 290-295.
43. Слепцов О.С., Підгорна Г.Д.. Особливості розташування спортивно-тренувальних комплексів з бейсболу в системі міста // Сучасні проблеми містобудування та територіальне планування архітектури та містобудування: Наук.-техн. збірник / К., КНУБА, 2003. – Вип. 11-12. – С. 298-303.

- 44.Словарь бейсбола – [Электронный ресурс] // Режим доступа:
<http://niv.ru/doc/sport/slovar/slovar-bejsbola.htm>
- 45.Спортивна Кіровоградщина– [Электронный ресурс] // Режим доступа:
<http://www.sport-kr.com.ua/?p=29046>
- 46.Чемпіонат Європи з бейсболу – [Электронный ресурс] // Режим доступа:
https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A7%D0%B5%D0%BC%D0%BF%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D1%82_%D0%84%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B8_%D0%B7_%D0%B1%D0%B5%D0%B9%D1%81%D0%B1%D0%BE%D0%BB%D1%83
- 47.Черкасская федерация бейсбола и софтбола – [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://star-co.net/>
- 48.10 фактов, которые нужно знать о бейсболе в Украине – [Электронный ресурс] // Режим доступа:
<https://ua.tribuna.com/tribuna/blogs/kgbaseball/4161.html>
49. Як українці грають у бейсбол– [Электронный ресурс] // Режим доступа:
<https://www.youtube.com/watch?v=ja3gNpshJM4>
- 50.Nemec D. The Official Rules of Baseball Illustrated. – Globe Pequot Press, 2006. – 269 p. – (Lyons Press Series). – ISBN 1592288448.
- 51.Nolan Ryan's Pitcher's Bible / Nolan Ryan, Tom House, Jim Rosenthal, 2012. – 456 p.
- 52.Dickson P. The Dickson Baseball Dictionary / под ред. S. McAfee. – W.W. Norton & Company, 2009. – 974 p. – (Lyons Press Series). – ISBN 0393066819.
- 53.Egan J. M. Jr. Base Ball on the Western Reserve: The Early Game in Cleveland and Northeast Ohio, Year by Year and Town by Town, 1865-1900. – McFarland, 2008. – 338 p. – ISBN 0786430672.
- 54.Buckley J. Jr. Perfect: The Inside Story of Baseball's Twenty Perfect Games. – Triumph Books, 2012. – 336 p. – ISBN 1617496162.
- 55.Browning R. Cy Young: A Baseball Life. – Univ of Massachusetts Press, 2003. – 283 p. – ISBN 1558493980.

56. Anderson D. W. More Than Merkle: A History of the Best and Most Exciting Baseball Season in Human History. – U of Nebraska Press, 2003. – 285 p. – ISBN 0803259468.
57. Coffey M. 27 Men Out: Baseball's Perfect Games. – Simon and Schuster, 2004. – 306 p. – ISBN 0743446062.
58. DeVito C. Yogi: The Life & Times of an American Original. – Triumph Books, 2014. – 400 p. – ISBN 1600789668.
59. The Baseball Drill Book ABCA – H.F.B., 2014 – 248 p.
60. The MENTAL GAME Of Baseball: A Guide to Peak Performance
H.A.Dorfman, K.Kuehl, - 1995 г. – 482 p.
61. Ukraine Baseball Softball Photo Бейсбол Софтбол в Україні Фото –
[Електронний ресурс] // Режим доступу:
<https://www.facebook.com/UkraineBaseballPhoto/>
62. 52 Week Baseball training Gene Coleman, - G.P.N.2000 г.
63. 101 Pitching Drills Bob Bennett, 2009 – 146 p.

ДОДАТОК А

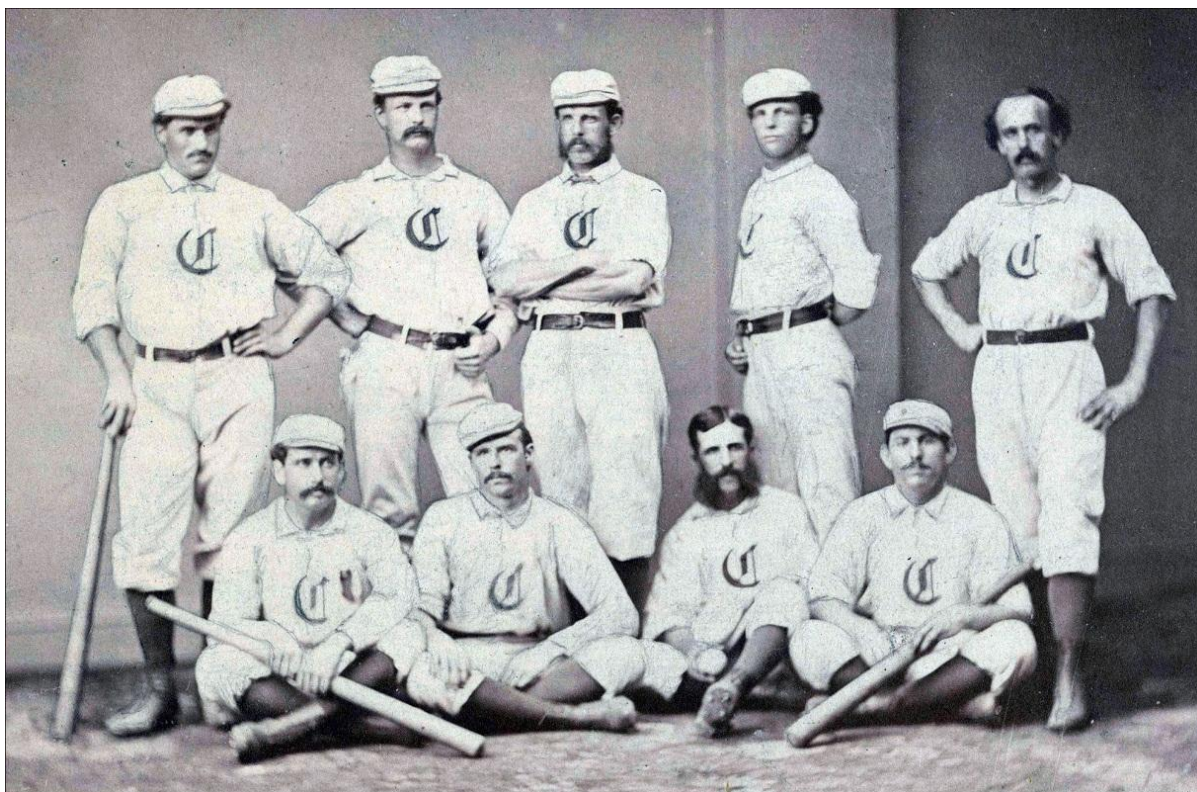
Бейсболісти New York Knickerbockers

Александр Джой Картрайт у верхньому ряду в центрі [7; 6]

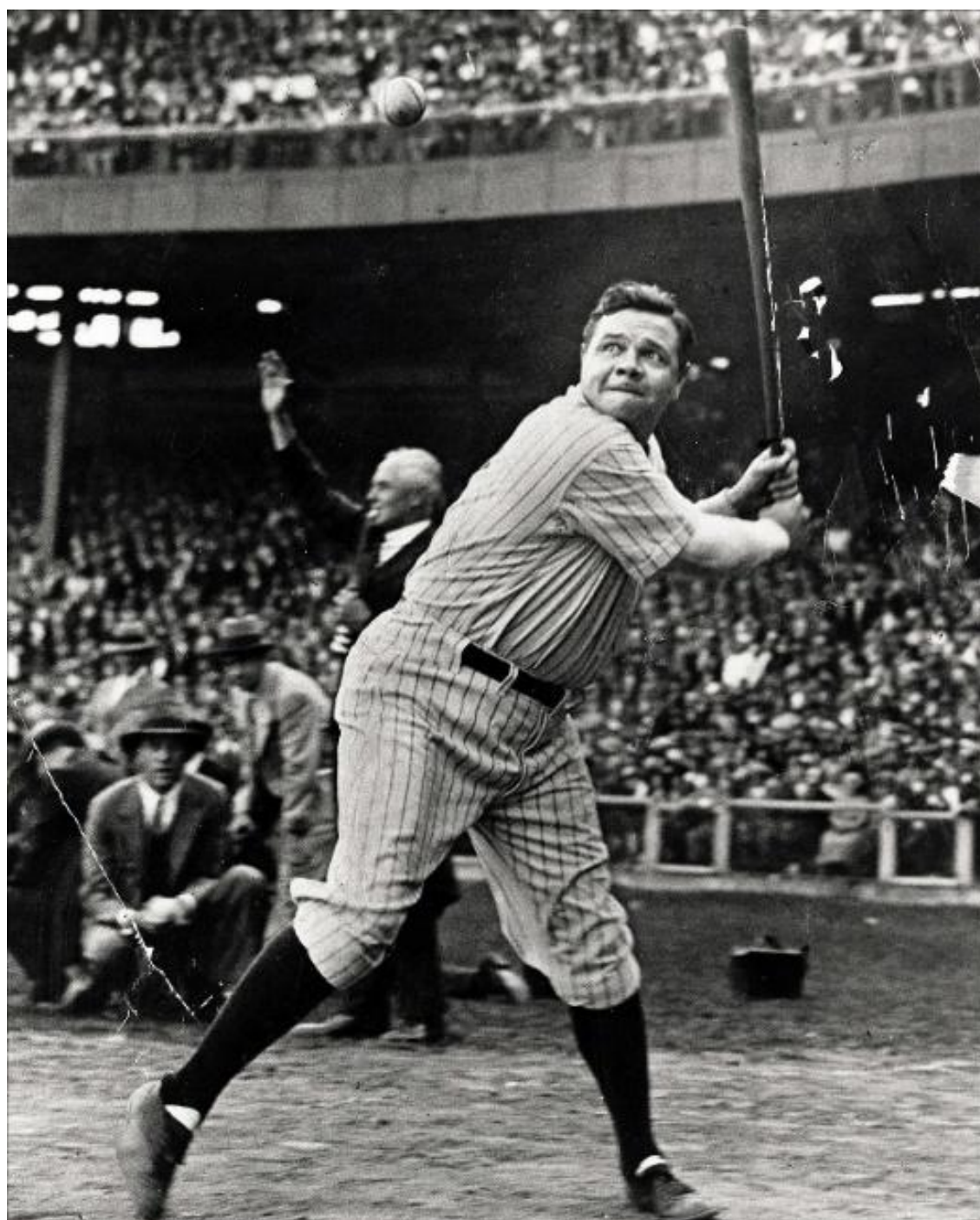
ДОДАТОК Б

Бейболісти Cincinnati Red Stockings, 1869 рік [22].

ДОДАТОК В

Бейб Рут

Додаток Г

"Гра всіх зірок" на Yankee Stadium в Нью-Йорку,

11 липня 1939 року [23]

Додаток Д

Рейтинг країн світу ІВАФ (дані на 2023р.) [33]

WBSC			
BASEBALL WORLD RANKINGS MEN'S			
1		JAPAN	5572 PTS
2		MEXICO	4709 PTS
3		USA	4492 PTS
4		SOUTH KOREA	4186 PTS
5		CHINESE TAIPEI	3974 PTS
6		VENEZUELA	3877 PTS
7		NETHERLANDS	3288 PTS
8		CUBA	3044 PTS
9		DOMINICAN REPUBLIC	2623 PTS
10		PANAMA	2468 PTS
11		AUSTRALIA	2331 PTS
12		PUERTO RICO	2267 PTS

13		COLOMBIA	1985 PTS
14		ITALY	1939 PTS
15		CZECH REPUBLIC	1900 PTS
16		CANADA	1397 PTS
17		GERMANY	1223 PTS
18		GREAT BRITAIN	1142 PTS
19		ISRAEL	1086 PTS
20		NICARAGUA	912 PTS
21		FRANCE	792 PTS
22		SPAIN	775 PTS
23		BRAZIL	762 PTS
24		CHINA	447 PTS

25		BELGIUM	365 PTS
26		CROATIA	317 PTS
27		AUSTRIA	295 PTS
28		CURAÇAO	283 PTS
29		SWEDEN	271 PTS
30		ARGENTINA	202 PTS
31		SOUTH AFRICA	180 PTS
32		PHILIPPINES	178 PTS
33		UKRAINE	176 PTS
34		GUAM	175 PTS
35		GREECE	167 PTS

ДОДАТОК Е

Бейсбольні клуби України (дані на 2020 рік)

№	Назва клубу	Рік заснування	Осередок (місто)	Головний менеджер
1	Агроуніверситет	2010	Одеса	Гусак Г.
2	Ангели	2012	Київ	Бутнар А.
3	Бомберс	2011	Дніпропетровська обл.	Б. Ніколаєнко
4	Сумські ворони	1995	Суми	Каравай Р.
5	Біотехком КНТУ (Горн)	1992	Кропивницький	Бойко О.
6	Біотехком – СДЮШОР- 2 (Гарт -2)	1994	Кропивницький	Лимаренко С.
7	Західний Вогонь	1989	Рівне	Судимак В.
8	Дельфіни	1987	Черноморськ	Корольов С.
9	Десант	2012	Миколаїв	Сенкевич Р.
10	Poltava Wild Hogs	2010	Полтава	Ткач Т.
11	Соколи	2006	Чернівці	Грінчук Р.
12	Шмелі	2013	Київ	Брусов О.
13	Дарницькі тигри	2012	Київ	Шекель Ю.
14	Олімп	2007	Київ	Полулях В.
15	ЯЯ Бетен	2013	Київ	Левчук Д.
16	Алмаз	1992	Київ	Засядьвовк Д.
17	Легіонери	2013	Київ	Медведев Ю.
18	Вікторі	2017	Київ	Гусеніца О.
19	Старперці	2017	Київ	Вронський О.
20	Атма	1997	Київська обл.	Сомотов С.
21	Вест Сайд	2012	Рівне	Чорногорський
22	«Колос» РОК ДЮСШ - Західний вогонь 2	2018	Рівне	Судимак В.
23	Морські дияволи	1995	Одеса	Рон Монск
24	East Vikings	2011	Харків	Буяло В.
25	East Side	2017	Краматорськ	Галкін Ю.

Перший чемпіонат Європи збірної України, 1994 рік

Україна – Словенія 7:6

На фото: верхній ряд, зліва-направо: Олександр Косован (масажист), тренер з США Василь Тараско, головний тренер Віктор Пяних, Петро Радченко (С), Олександр Лопатін (Р), Дмитро Гальперін (Р) Валентин Мішкур (СФ), Олександр Водолазкін (ОФ), Артем Рубанко (ЗВ), Володимир Черкашин (С), Сергій Логвін (ОФ), Андрій Філаткін (Р), Олександр Скатков (С), Борис Рознатовський (SS), Дмитро Брезкін (Р), Віталій Лизогубенко (тренер).

Нижній ряд, зліва-направо: Євген Ілларіонов (лікар команди), Юрій Юрченко (SS), Ігор Коваленко (2В), Олег Брусов (ЗВ), Олег Венгер (Р), Олександр Холодний (ОФ), Євген Раков (1В), Олександр Іноземцев (ДН, Р, ІФ), Вадим Скрипець (1В), Ігор Ленець (тренер). Напівлежачи – Володимир Кадієв (Р).

Срібні призери Чемпіонату Європи 2012 року – збірна України U – 21

Додаток І

Збірна України – переможець Чемпіонату Європи групи С, м.
Кропивницький, 29.07.2018 р.

Поточний розподіл збірних на дивізіони Чемпіонату Європи з бейсболу

Дивізіон «А»	Дивізіон «В»	Дивізіон «С»
• Австрія	• Білорусь	• Естонія
• Бельгія	• Болгарія	• Фінляндія
• Хорватія	• Ізраїль	• Грузія
• Чехія	• Польща	• Греція
• Франція	• Росія	• Угорщина
• Німеччина	• Сербія	• Ірландія
• Велика Британія	• Словаччина	• Норвегія
• Італія	• Швейцарія	• Румунія
• Литва		• Словенія
• Нідерланди		• Україна
• Іспанія		
• Швеція		

Додаток Л

Список опитаних тренерів з бейсболу

№	Прізвище, ім'я тренера	Назва команди	Місто
1	Родослав Костянтин	«Морські дияволи»	Одеса
2	Корольов Сергій	«Дельфіни»	Черноморськ
3	Бакан Станіслав	«Іллічівець»	Черноморськ
4	Гусак Георгій	«Агроуніверситет»	Одеса
5	Бутнарь Андрій	«Ангели»	Київ
6	Ніколаєнко Борис	«Бомберс»	Дніпропетрівська область
7	Каравай Дмитро	«Сумські ворони»	Суми
8	Бойко Олег	«БіоТехКом»	Кропивницький
9	Бойко Юрій	«БіоТехКом –КНТУ»	Кропивницький
10	Лимаренко Сергій	«БіоТехКом» КДЮСШОР	Кропивницький
11	Дейкун Руслан	«БіоТехКом»	Кропивницький
12	Судимак Володимир	«Західний вогонь»	Рівне
13	Сенкевич Роман	«Десант»	Миколаїв
14	Ткач Тарас	«Poltava Wild Hogs»	Полтава
15	Грінчук Ростислав	«Соколи»	Чернівці
16	Брусов Олег	«Шмелі»	Київ
17	Шекель Юрій	«Дарницькі тигри»	Київ
18	Полулях Василь	«Олімп»	Київ
19	Степанюк Андрій	«Олімп»	Київ
19	Левкун Дмитро	«ЯЯ Беттен»	Київ
20	Засядьков Дмитро	«Алмаз»	Київ
21	Медведєв Юрій	«Легіонери»	Київ
22	Гусениця Олесь	«Вікторі»	Київ
23	Вронський Олексій	«Старперці»	Київ
24	Сомотов Станіслав	«Атма»	Київ
25	Кравченко Павло	« West side»	Рівне
26	Гурневич Руслан	Тренер збірної України U -12 2012 рік	Чернівці
27	Костюк Сергій	Тренер збірної України U -12 2012 рік	Київ
28	Добривечір Сергій	«Атма»	Київ
29	Ткаченко Євген	«Атма»	Київ
30	Хіменко Сергій	Старший тренер збірної України U -12	Кропивницький
31	Буяло Володимир	« East vikings»	Харків
32	Галкін Юрій	« East side»	Київ